

Forældres holdninger til unges alkoholvaner 2020

Forældres holdninger til unges alkoholvaner 2020

Denne rapport er udarbejdet af Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens 'Fuld af liv'-indsats ved:

Anne Sofie Plum Christensen

- Senior projektleder, cand.scient.san.publ. (Folkesundhedsvidenskab)
- Ansvarlig kontaktperson for denne kortlægning – kan kontaktes på asc@cancer.dk og tlf.: 35 25 77 28

Pernille Boukaïdi Lundgaard

- Studentermedhjælper, bach.scient.soc. (Sociologi)

Maria Kristine Hagelskær Meyer

- Analysekonsulent, cand.scient.san.publ. (Folkesundhedsvidenskab)

Sofia Lourenço

- Specialkonsulent, cand.scient. i human ernæring

Uddrag, herunder figurer og kortere citater, er tilladt med kildeangivelse:

Christensen ASP, Lundgaard PB, Meyer MKH & Lourenço S

Forældres holdninger til unges alkoholvaner 2020

Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden smba (TryghedsGruppen smba) 2021

Kræftens Bekæmpelse

Forebyggelse & Oplysning

Strandboulevarden 49

2100 København Ø

Tlf: 35 25 75 00

Rapporten findes udelukkende i elektronisk form og er tilgængelig via www.fuldafliv.dk

Forside: Colourbox

ISBN: 978-87-7064-440-2

Copyright©

Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden smba (TryghedsGruppen smba)

November 2021

Alle rettigheder forbeholdes

Forord

Alkohols sundhedskonsekvenser er omfangsrige og veldokumenterede. Alkohol er forbundet med mere end 60 forskellige sygdomme – herunder kræft – en øget risiko for ulykker og omkring 3.000 årlige dødsfald alene i Danmark. Mange unge oplever kortsigtede konsekvenser af alkohol, f.eks. er næsten hver tredje danske ung kommet til skade på grund af alkohol og i 2018 havde mere end 1.700 danske 15-24-årige kontakt med et hospital på grund af alkohol (5-6).

Alkohol er en væsentlig del af den danske ungdomskultur, og efter en lang periode med et fald i danske unges alkoholforbrug er udviklingen desværre igen begyndt at gå den forkerte vej. Det gælder blandt andet forekomsten af fuldskab blandt 15-16-årige. Danmark er samtidig det land i Europa, hvor flest unge drikker sig fulde, og hvor flest unge vurderer, at det er let af skaffe sig adgang til alkohol.

I 2014 lancerede Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden indsatsen 'Fuld af liv' med målene om at udskyde unges alkoholdebut, nedsætte alkoholforbruget og reducere fuldskaben blandt danske unge. Som led i denne indsats er det centralt at inddrage forældre som målgruppe, da de har en afgørende betydning for deres børns alkoholforbrug.

Denne rapport kortlægger forældres kendskab og holdninger i forhold til alkoholforbruget blandt egne børn og danske unge generelt. I rapporten indgår svar fra 1.500 forældre, der har mindst ét barn i alderen 13-17 år. Rapporten skal bidrage til at kvalificere det vidensgrundlag, som fremtidige forebyggelsesindsatser baseres på.

Peter Dalum, projektchef i Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens indsats 'Fuld af liv'

Indholdsfortegnelse

Sammenfatning	5
Konklusioner og anbefalinger	7
Indledning	9
1. Forældres holdninger til unge og alkohol	11
Forældres holdninger til danske unges alkoholforbrug.....	11
Holdninger til alder ved alkoholdebut.....	12
Holdninger til alder ved fuldsksdebut.....	13
Tidligere danske undersøgelser	13
2. Forældres holdninger til aldersgrænser for køb af alkohol	14
Holdninger til 18-års aldersgrænse for køb af alkohol.....	14
Holdninger til håndhævelse af aldersgrænserne.....	15
Tidligere danske undersøgelser	15
3. Forældres kendskab til deres børns alkoholforbrug	16
Alkoholdebut.....	16
Fuldsksdebut	17
Hyppighed af alkoholindtag	18
Forældres vurdering af deres barns alkoholforbrug sammenlignet med andre unges alkoholforbrug.....	19
Tidligere danske undersøgelser	19
4. Forældres holdninger og bekymringer ift. deres børns alkoholforbrug	20
Forældres holdninger til at deres barn ikke drikker alkohol.....	20
Forældres vurdering af deres barns alkoholforbrug.....	21
Forældres bekymringer om deres barns alkoholforbrug.....	22
Tidligere danske undersøgelser	23
5. Forældres indflydelse på deres børns alkoholvaner	24
Forældres oplevelse af indflydelse.....	24
Forældres forsøg på at påvirke deres barns alkoholforbrug.....	25
Årsager til ikke at forsøge at påvirke sit barns alkoholforbrug.....	28
Forældres køb af alkohol til deres børn	28
Tidligere danske undersøgelser	29
6. Forældres kendskab til sammenhængen mellem alkohol og kræft	30
Uhjulpet kendskab til sammenhængen mellem alkohol og kræft.....	30
Hjulpet kendskab til sammenhængen mellem alkohol og kræft	31
Tidligere danske undersøgelser	32

7. Metode	33
Litteraturliste	37

Sammenfatning

I denne rapport kortlægges teenageforældres holdninger og viden om alkohol blandt deres egne børn og unge generelt. Rapporten bygger på data fra en webbaseret spørgeskemaundersøgelse blandt 1.500 forældre med mindst ét barn i alderen 13-17 år. Data er indsamlet af analysebureauet Epinion i perioden 9. oktober til 23. november 2020, og data er nationalt repræsentativt i forhold til forældres køn, barns alder og region.

Forældres holdninger til unge og alkohol

3 ud af 4 forældre mener, at danske unges alkoholforbrug er for højt (75 %). Knap 4 ud af 10 forældre mener, at det er okay, hvis børn og unge er under 16 år, første gang de drikker en genstand – mens hver tiende forældre mener, at de bør være mindst 18 år. 13 % mener, at børn og unge slet ikke skal drikke alkohol. Cirka hver tiende forældre mener, at det er okay, hvis børn og unge drikker sig fulde første gang, når de er under 16 år – mens hver femte mener, at man skal være minimum 18 år (22 %). 28 % mener, at børn og unge slet ikke skal drikke sig fulde.

Forældres holdninger til aldersgrænser for køb af alkohol

6 ud af 10 forældre mener, at der bør være en aldersgrænse på 18 år for køb af al alkohol alle steder uanset alkoholprocent. Desuden mener 7 ud af 10 forældre, at der skal gøres mere for at håndhæve aldersgrænserne for køb af alkohol i butikker, kiosker og supermarkeder.

Forældres kendskab til deres børns alkoholforbrug

Lidt mere end halvdelen af teenageforældre (56 %) angiver, at deres barn har prøvet at drikke en hel genstand alkohol. 31 % angiver endvidere, at deres barn har prøvet at være fuld. Størstedelen af forældre (74 %) tror, at deres barn drikker *mindre* end andre unge på samme alder, 21 % tror, at deres barn drikker som *gennemsnittet* og kun 1 % tror, at deres barn drikker *mere* end andre unge på samme alder.

Forældres holdninger og bekymringer i forhold til deres børns alkoholvaner

Blandt forældre, hvis barn drikker alkohol, angiver 85 %, at deres barns alkoholforbrug er passende, mens 11 % mener, at det er for højt. 4 ud af 10 forældre, hvis barn drikker alkohol, angiver, at de har bekymringer i forhold til deres barns alkoholforbrug. Forældre til børn, der drikker alkohol, bekymrer sig især om risikoen for ulykker (26 %) og overgreb (27 %) i forbindelse med barnets alkoholforbrug – herunder vold, røveri og seksuelle overgreb.

Forældres indflydelse på deres børns alkoholvaner

82 % af forældre oplever, at de har indflydelse på deres børns alkoholforbrug, mens 12 % oplever, at de ikke har nogen indflydelse. 8 ud af 10 forældre (83 %) gør noget for at påvirke deres barn til at drikke mindre/ikke at drikke alkohol. Forældre forsøger især at påvirke deres barns alkoholforbrug ved at tale med barnet om det (46 %), ved at lave aftaler med barnet om det (41 %), ved at forsøge at være en rollemodel (40 %) samt at undgå at servere alkohol for barnet (34 %). Mens mange forældre gør noget for at begrænse deres børns alkoholforbrug, er der omvendt en del, der køber alkohol til deres børn, der ikke er gamle nok til at købe det selv. Hver femte forælder til 13-15-årige har købt alkohol til deres børn, mens en tredjedel af forældre til 16-17-årige har købt alkohol til deres børn, mens de var under 16 år.

Forældres kendskab til sammenhængen mellem alkohol og kræft

Når forældre bliver spurgt åbent, hvilke sygdomme de mener, at alkohol øger risikoen for, angiver 27 % kræft (uhjulpet kendskab). Når alkohol angives som én af flere svarmuligheder til spørgsmålet om, hvilke sygdomme og tilstande alkohol øger risikoen for, angiver 52 % kræft (hjulpet kendskab).

Konklusioner og anbefalinger

I dette afsnit er de vigtigste fund fra rapporten fremhævet, og der er fulgt op med anbefalinger til, hvordan 'Fuld af liv'-indsatsen og andre forebyggelsesaktører kan målrette indsatser mod forældre for at skabe en sundere alkoholkultur blandt danske unge.

Konklusion: Ifølge størstedelen af forældre er andre danske unges alkoholforbrug for højt, mens deres egne børns alkoholforbrug er passende.

75 % af forældre mener, at danske unges alkoholforbrug er for højt. Når det kommer til egne børn, angiver 85 %, at deres barns alkoholforbrug er passende. Derudover mener 3 ud af 4 forældre, at deres eget barn drikker mindre end andre unge på samme alder (74 %).

Anbefaling: Fundene peger på, at forældre enten har en overdrevet forestilling om, hvor meget danske unge drikker, eller at de underdriver, hvor meget deres egne børn drikker – eller en kombination af disse. Det understreger vigtigheden af, at 'Fuld af liv' og andre aktører får sat unges alkoholforbrug og konsekvenserne heraf på dagsordenen uden at skabe en overdrevet forestilling om, hvor meget alkohol unge drikker. Det kan nemlig skabe en selvforstærkende effekt, hvis forældre og unge tror, at det er normen at drikke sig fuld hver weekend. Resultaterne indikerer også, at det er vigtigt, at forældre har en løbende dialog med deres børn om alkohol, således at de har en nogenlunde fornemmelse af, hvor meget alkohol barnet drikker.

Konklusion: Konsekvenser såsom risici for overgreb og ulykker bekymrer flere forældre end risikoen for sundhedskonsekvenser.

4 ud af 10 forældre til børn, der drikker alkohol, har bekymringer i forhold til deres barns alkoholforbrug. Det er især risikoen for ulykker og overgreb (vold, røveri og seksuelle overgreb), der bekymrer forældre, mens kun få bekymrer sig om risikoen for sundhedskonsekvenser.

Anbefaling: Det anbefales, at sundhedsaktører ikke alene fokuserer på alkohols mere langsigtede konsekvenser (f.eks. sundhed og indlæring) men også tager forældres bekymringer om umiddelbare konsekvenser såsom ulykker og overgreb alvorligt. Alkohols umiddelbare konsekvenser kan muligvis i særlig grad motivere forældre og beslutningstagere til at forsøge at påvirke unges alkoholforbrug i en sundere retning.

Konklusion: De fleste forældre oplever, at de har indflydelse på deres børns alkoholforbrug – og gør også noget for at påvirke dette

8 ud af 10 forældre oplever, at de har indflydelse på deres børns alkoholforbrug (82 %), og tilsvarende gør 8 ud af 10 også noget for at påvirke deres børn til at drikke mindre eller slet ikke at drikke alkohol (83 %). Forældre forsøger f.eks. at påvirke deres barns alkoholforbrug ved at tale med barnet om dets alkoholforbrug (46 %) og lave aftaler (41 %), mens kun få forældre forsøger at begrænse barnets alkoholforbrug ved at følge en fælles alkoholpolitik i barnets klasse eller ved at snakke eller lave aftaler med forældre til barnets venner.

Anbefaling: Det anbefales fortsat, at 'Fuld af liv'-indsatsen og andre forebyggelsesaktører hjælper forældre med viden og værktøjer til, hvordan de kan påvirke deres barns alkoholvaner i en sundere retning. Herunder ved at opfordre til at bevare den gode dialog, lave aftaler og sætte rammer for barnets alkoholforbrug. I den forbindelse kan 'Fuld af liv'-indsatsens forældremateriale 'Dit barn – din alkoholholdning' med fordel promoveres over for

lærere, SSP-konsulenter og andre relevante aktører (gratis materiale findes på <https://www.alkoholdning.dk/materialer/>).

Konklusion: Mange forældre køber alkohol til deres børn, som ikke er gamle nok til at købe alkohol selv ifølge loven

Hver femte forælder til 13-15-årige har købt alkohol til deres børn, mens en tredjedel af forældre til 16-17-årige har købt alkohol til deres børn, mens de var under 16 år. Det til trods for – eller måske netop fordi – det ikke er lovligt for unge under 16 år at købe alkohol.

Anbefaling: Det anbefales, at oplyse forældre om at de har betydning for deres børns alkoholforbrug – og at en tidlig alkoholdebut er forbundet med et større alkoholforbrug senere i livet og øget risiko for alkoholafhængighed.

Konklusion: Flertallet af forældre mener, at der skal være en 18-års aldersgrænse for køb af alkohol alle steder uanset alkoholprocent – og at håndhævelsen af aldersgrænserne skal styrkes

6 ud af 10 forældre mener, at der skal være en aldersgrænse på 18 år for køb af al alkohol alle steder uanset alkoholprocent, og 7 ud af 10 forældre ønsker en styrket håndhævelse af aldersgrænserne.

Anbefaling: Det anbefales at fortsætte det gode arbejde for at hæve aldersgrænsen for køb af alkohol (med alkoholprocent under 16,5) til 18 år i detailhandlen (butikker, kiosker, supermarkeder m.m.). Samtidig er det vigtigt fortsat at arbejde for en styrket håndhævelse af de eksisterende aldersgrænser for køb af alkohol. I den forbindelse er det relevant at gøre beslutningstagere opmærksomme på, at flertallet af forældre ønsker en 18-års aldersgrænse og styrket håndhævelse.

Indledning

Denne rapport omhandler forældres holdninger til og viden om unges alkoholvaner. Rapporten bygger på svar fra 1.500 forældre med mindst ét barn i alderen 13-17 år. Det er relevant at belyse unges alkoholvaner ud fra et forældreperspektiv, da forældre har betydning for deres børns alkoholvaner (1).

Formål

Formålet med rapporten er at give offentligheden – herunder politikere og presse – et indblik i forældres viden og holdninger i forhold til unges alkoholvaner. Samtidig skal rapportens resultater anvendes til at styrke det vidensgrundlag, som fremtidige forebyggelsesindsatser baseres på.

Baggrund

Alkohol er sundhedsskadeligt og alene i Danmark er alkohol hvert år forbundet med omkring 3.000 dødsfald (2, 3). På lang sigt øger alkohol risikoen for mere end 60 forskellige sygdomme, herunder kræft, mave-tarm sygdomme, lungesygdomme og hjerte-kar-sygdomme (4). På kortere sigt øger alkohol risikoen for ulykker, vold og konflikter. Næsten hver tredje 15-25-årige er kommet til skade på grund af alkohol (5), og i 2018 var mere end 1.700 unge i alderen 15-24 år i kontakt med hospitalet på grund af alkohol (6). Samtidig var alkohol skyld i 38 dødsfald blandt 15-24-årige i perioden 2014-2018 (6).

Alkohol og kræft

Alkohol har siden 1988 været på verdenssundhedsorganisationen WHO's liste over stoffer, der med sikkerhed er kræftfremkaldende for mennesker (7). Alkohol øger risikoen for kræft i mundhulen, svælget, struben, spiserøret, leveren, brystet, tyk- og endetarmen, og risikoen for kræft stiger med mængden af alkohol, der indtages (8). Det er estimeret, at der hvert år er mindst 1.800 danskere, der får kræft som følge af alkohol – svarende til cirka 5 % af alle kræfttilfælde (9).

Alkoholvaner grundlægges i ungdommen

Forskning viser, at alkoholvaner grundlægges i ungdommen. Unge, der i teenageårene har et stort forbrug af alkohol, har en større risiko for senere i livet at drikke mere end andre voksne (10). Derudover øger en tidlig alkoholdebut risikoen for alkoholafhængighed senere i livet (11, 12).

Det går den forkerte vej med unges fuldskab

I 2014 havde 32 % af danske 15-16-årige været fulde mindst én gang i løbet af den seneste måned. I 2019 var denne andel steget til 40 %. Det er mere end i noget andet europæisk land, hvor den tilsvarende gennemsnitlige andel er 13 % (13).

Forældre har betydning for unges alkoholforbrug

En systematisk litteraturgennemgang, foretaget af 'Fuld af liv'-indsatsen i 2015, viser, at der er god evidens for, at forældre har indflydelse på deres børns alkoholforbrug (1). Blandt andet har forældres eget alkoholforbrug, aftaler/regler om alkohol og god kommunikation mellem forælder og barn sammenhæng med barnets alkoholforbrug.

Alkoholindsatsen 'Fuld af liv'

Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens alkoholindsats 'Fuld af liv' blev lanceret i 2014 og arbejder for at skabe en sundere alkoholkultur blandt unge. Indsatsens mål er at få unge til at starte senere med at drikke alkohol, at unge skal drikke mindre og at færre unge skal drikke sig fulde. 'Fuld af liv'-indsatsens forældrekampagne 'Dit barn – din alkoholning' kan ses her: www.alkoholdning.dk

Datagrundlag

Undersøgelsen bygger på besvarelser fra 1.500 forældre til børn i alderen 13-17 år. Data er indsamlet af analysebureauet Epinion ved brug af et internetbaseret spørgeskema i perioden 9. oktober til 23. november 2020. Data er indsamlet via kvoter, der sikrer en nationalt repræsentativ fordeling i forhold til forældres køn, barns alder og region.

For mere information om rapportens datagrundlag og metode se kapitel 7.

Definitioner**Genstand**

En hel genstand svarer til en af følgende drikke: 1 almindelig øl, 1 glas vin, 1 alkoholcider, 1 alkoholsodavand, 1 drink/cocktail, 1 stort shot (f.eks. vodka) eller 2 store shots Ga-Jol/Fisk. Desuden svarer 1 flaske vin til 6 genstande og 1 flaske spiritus til 20 genstande. Respondenterne blev præsenteret for denne definition, da de udfyldte spørgeskemaet.

Alkoholdebut

Alkoholdebut er defineret ved den alder man har, første gang man drikker en hel genstand.

Fuldskabsdebut

Alderen hvor barnet var fuld første gang – vurderet af forældrene.

Har et alkoholforbrug/drikker alkohol

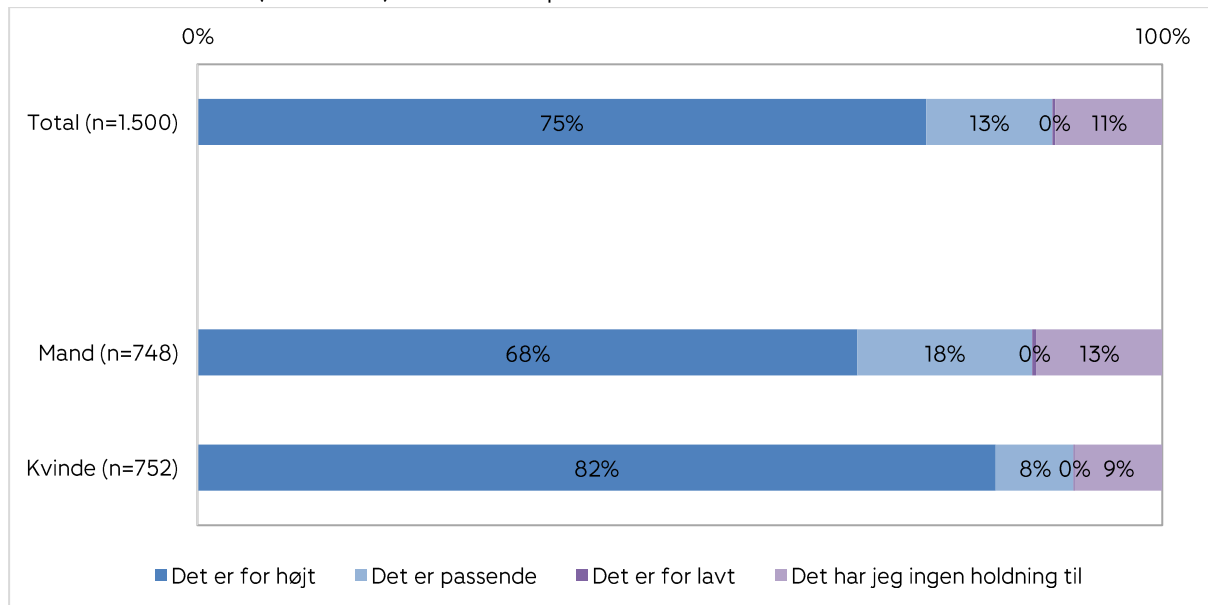
I rapporten bruges udsagnene "børn der har et alkoholforbrug" og "børn der drikker alkohol" i flæng om børn, hvor forældrene har angivet at barnet drikker alkohol oftere end aldrig.

1. Forældres holdninger til unge og alkohol

Forældres holdninger til danske unges alkoholforbrug

Figur. 1.1. *Hvad tænker du om danske unges alkoholforbrug?*¹

Blandt forældre (n=1.500) – fordelt på forældres køn*.

*Ingen statistisk signifikant forskel ift. barns køn, barns alder og region.

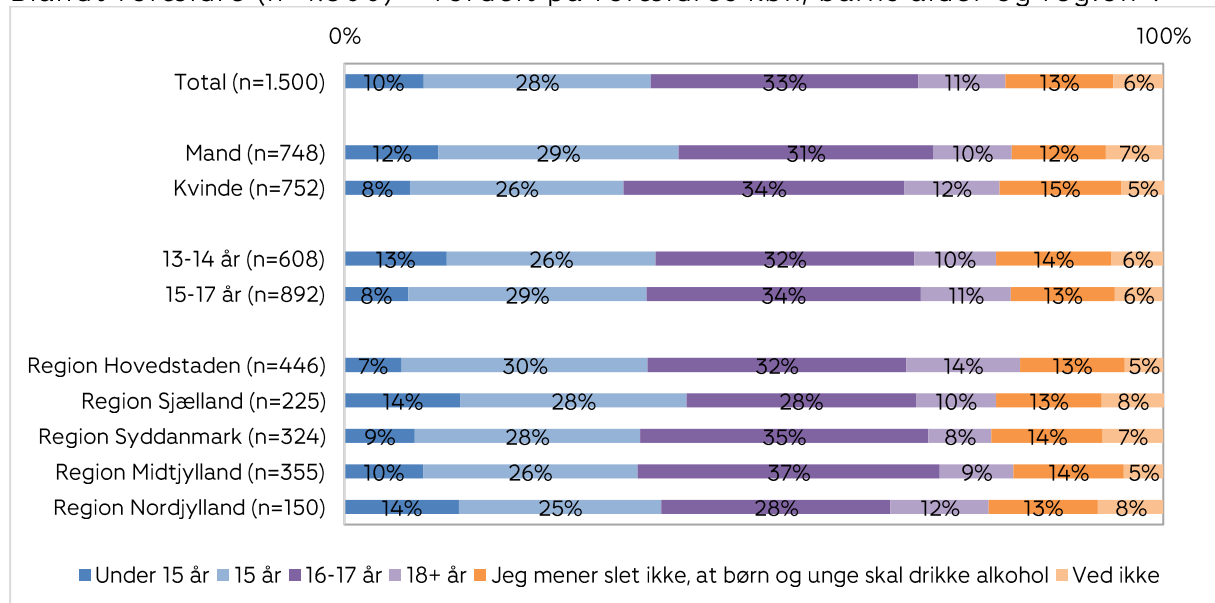
- 3 ud af 4 forældre mener, at danske unges alkoholforbrug er for højt (75 %).
- Flere mødre end fædre mener, at danske unges alkoholforbrug er for højt (82 % mod 68 %).

¹ Kun 4 personer (0,3 %) har angivet svarmuligheden "Det er for lavt", og det svarer til 0,3 % af respondenterne. Da det afrundes til 0 %, kan det næsten ikke ses på figuren.

Holdninger til alder ved alkoholdebut

Figur. 1.2. Hvor gamle mener du, at børn og unge som minimum bør være første gang, de drikker en hel genstand, f.eks. en øl eller et glas vin?

Blandt forældre (n=1.500) – fordelt på forældres køn, barns alder og region*.

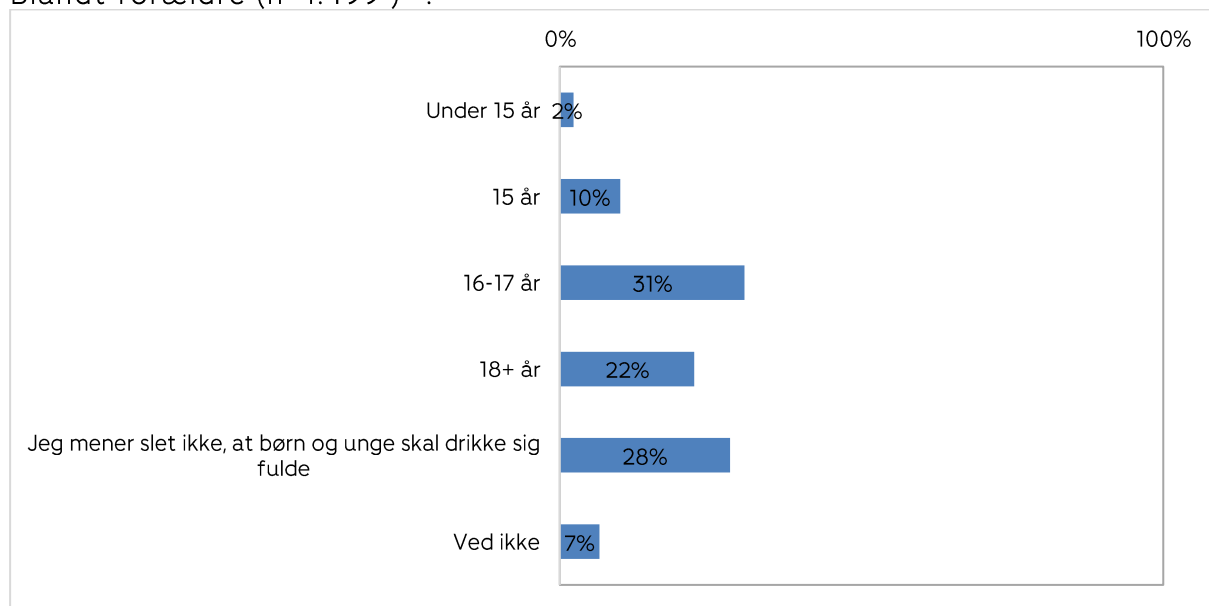
*Ingen statistisk signifikant forskel ift. barns køn.

- Knap 4 ud af 10 forældre (38 %) mener, at det er okay, at børn og unge er under 16 år første gang, de drikker en hel genstand. Hver tiende forælder (11 %) mener, at børn og unge bør være mindst 18 år første gang, de drikker en hel genstand, mens 13 % mener, at børn og unge slet ikke skal drikke alkohol.
- Flere fædre end mødre er okay med, at børn og unge er under 16 år første gang, de drikker en hel genstand (41 % mod 34 %).
- Flere forældre til 13-14-årige end forældre til 15-17-årige mener, at det er okay, at børn og unge er under 15 år første gang, de drikker en genstand (13 % mod 8 %).
- Flest forældre fra Region Sjælland er okay med, at børn og unge er under 16 år første gang, de drikker en genstand, mens færrest forældre fra Region Midtjylland er okay med dette (42 % mod 36 %).

Holdninger til alder ved fuldskabsdebut

Figur. 1.3. Hvor gamle mener du, at børn og unge som minimum bør være første gang, de drikker sig fulde?

Blandt forældre (n=1.499²) *.

*Ingen statistisk signifikant forskel ift. forældres køn, barns køn, barns alder og region.

- 43 % af forældre mener, at det er okay, at børn og unge drikker sig fulde første gang, mens de er under 18 år. 12 % mener, at det er okay, mens de er under 16 år, mens 22 % mener, at det er okay, når de er 18 år eller derover. 28 % af forældre mener slet ikke, at børn og unge skal drikke sig fulde.

Tidligere danske undersøgelser

Rapporten 'Mellem broccoli og bajere' af TrygFonden og Mandag Morgen fra 2017 viste, at 66 % af 18-74-årige mente, at unge i dag drikker mere alkohol end de før har gjort (14).

Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens tidligere rapport 'Danskernes holdninger til unges alkoholvaner 2014' viste, at 73 % af 15-64-årige mente, at danske unges alkoholforbrug var for højt (15).

² 1 respondent har angivet, at børn og unge som minimum bør være 60 år første gang, at de drikker sig fulde, hvorfor personen er ekskluderet fra denne analyse.

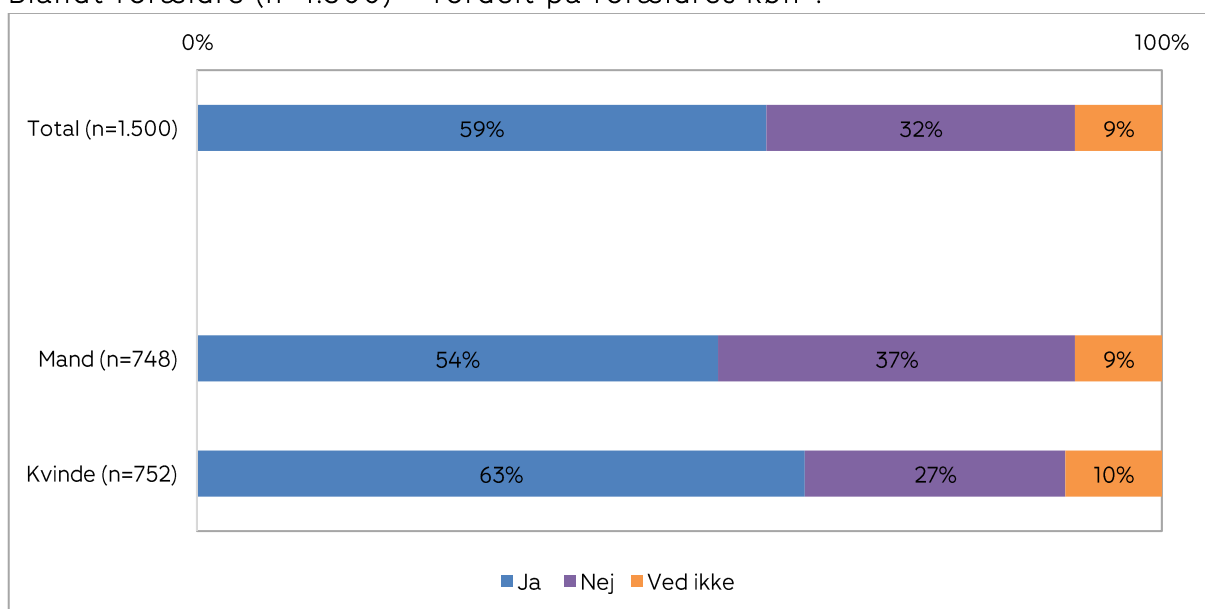
2. Forældres holdninger til aldersgrænser for køb af alkohol

Holdninger til 18-års aldersgrænse for køb af alkohol

Respondenterne blev præsenteret for følgende tekst: *I Danmark siger loven for køb af alkohol i butikker, at man skal være fyldt 16 år for at købe alkohol op til 16,5 % (f.eks. øl, vin, cider), og at man skal være fyldt 18 år for at købe alkohol på 16,5 % og derover (f.eks. vodka, rom og anden stærk spiritus). Derefter blev de spurgt om deres holdning til en 18-års aldersgrænse for køb af al alkohol.*

Figur 2.1. Mener du, at der bør være en aldersgrænse på 18 år for køb af al alkohol alle steder uanset alkoholprocent?

Blandt forældre (n=1.500) – fordelt på forældres køn*.

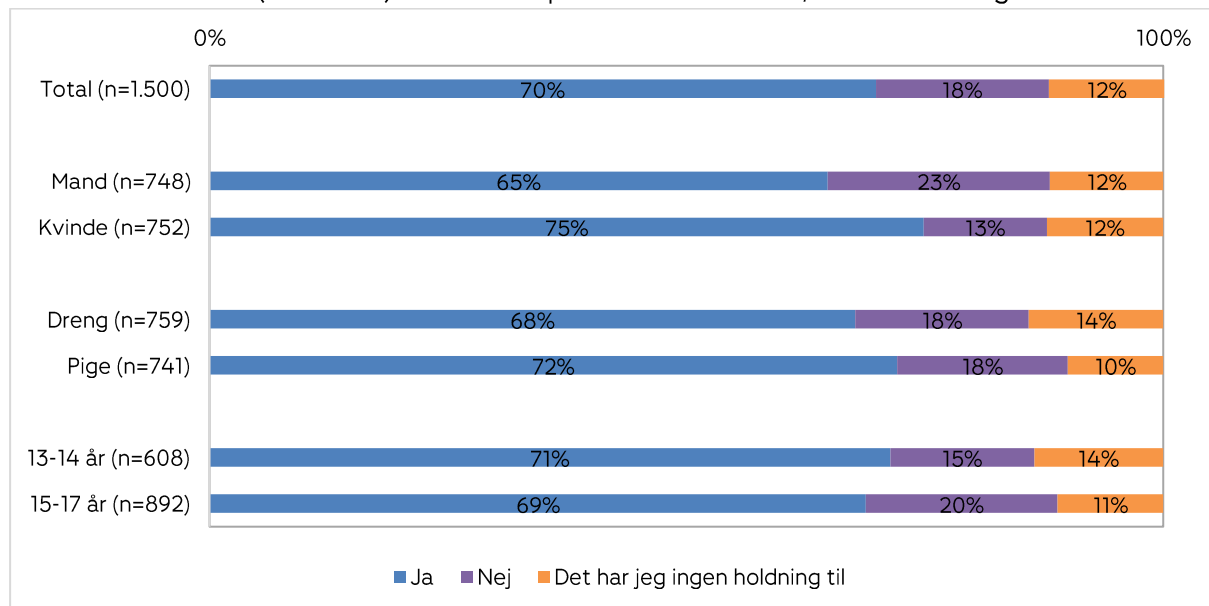
*Ingen statistisk signifikant forskel ift. barns køn, barns alder og region.

- 6 ud af 10 forældre til 13-17-årige (59 %) mener, at der bør være en aldersgrænse på 18 år for køb af al alkohol alle steder uanset alkoholprocent.
- Flere mødre end fædre mener, at der bør være en aldersgrænse på 18 år for køb af al alkohol (63 % mod 54 %).

Holdninger til håndhævelse af aldersgrænserne

Figur 2.2. Synes du, at der skal gøres mere for, at aldersgrænserne for køb af alkohol i butikker, kiosker og supermarkeder bliver håndhævet?

Blandt forældre (n=1.500) – fordelt på forældres køn, barns køn og barns alder*.

*Ingen statistisk signifikant forskel ift. region.

- 7 ud af 10 forældre til 13-17-årige mener, at der skal gøres mere for at håndhæve aldersgrænserne for køb af alkohol i butikker, kiosker og supermarkeder.
- Flere mødre end fædre mener, at der skal gøres mere for at håndhæve aldersgrænserne for køb af alkohol (75 % mod 65 %).
- Lidt flere forældre til piger end drenge mener, at der skal gøres mere for at håndhæve aldersgrænserne for køb af alkohol (72 % mod 68 %).
- Lidt flere forældre til 15-17-årige end forældre til 13-14-årige mener *ikke*, at der skal gøres mere for at håndhæve aldersgrænserne for køb af alkohol (20 % mod 15 %).

Tidligere danske undersøgelser

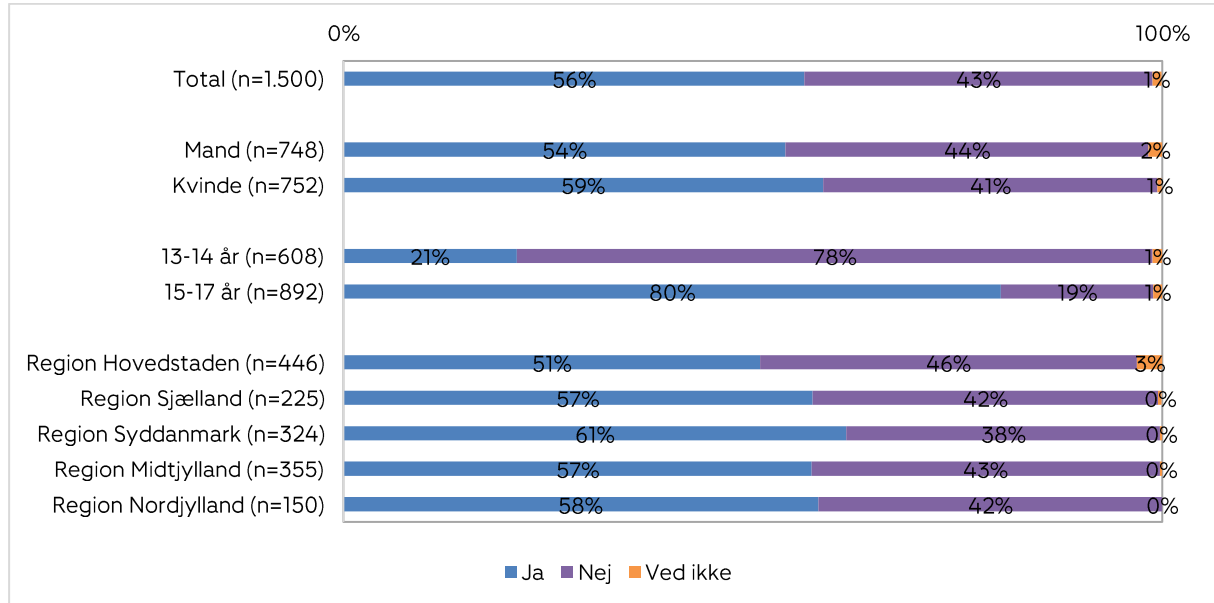
Meningsmålinger blandt danskerne viser konsekvent et flertal for en 18-års aldersgrænse for køb af alkohol (16-19). I efteråret 2020 viste en undersøgelse foretaget af Epinion for Altinget, at 72 % af danskerne mener, at der skal være en aldersgrænse på 18 år for køb af alkohol (20).

3. Forældres kendskab til deres børns alkoholforbrug

Alkoholdebut

Figur 3.1. Har dit barn prøvet at drikke en hel genstand, f.eks. en øl eller et glas vin?

Blandt forældre (n=1.500) – fordelt på forældres køn, barns alder og region*.

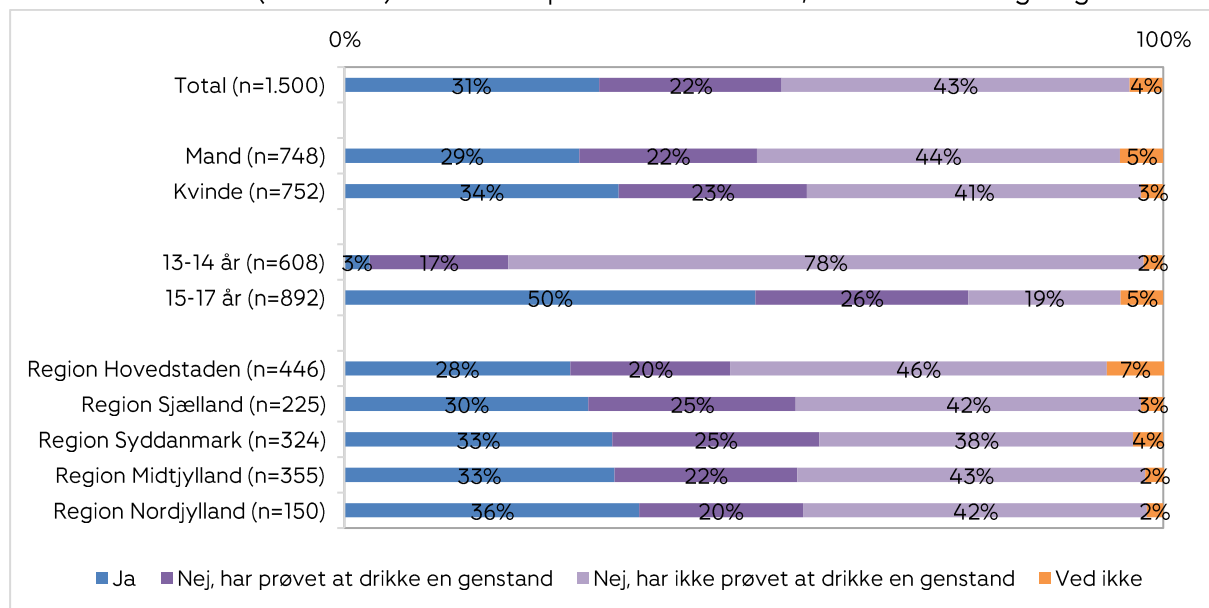
* Ingen statistisk signifikant forskel ift. barns køn.

- Lidt over halvdelen af forældre (56 %) angiver, at deres barn har prøvet at drikke en genstand – dvs. har haft alkoholdebut – mens 43 % angiver, at deres barn ikke har haft alkoholdebut.
- Lidt flere mødre end fædre angiver, at deres barn har haft alkoholdebut (59 % mod 54 %).
- Langt flere forældre til 15-17-årige end forældre til 13-14-årige angiver, at deres barn har haft alkoholdebut (80 % mod 21 %).
- Flest forældre fra Region Syddanmark angiver, at deres barn har haft alkoholdebut, mens færrest fra Region Hovedstaden angiver dette (61 % mod 51 %).

Fuldskabsdebut

Figur 3.2. Har dit barn prøvet at være fuld?

Blandt forældre (n=1.500) – fordelt på forældres køn, barns alder og region*.

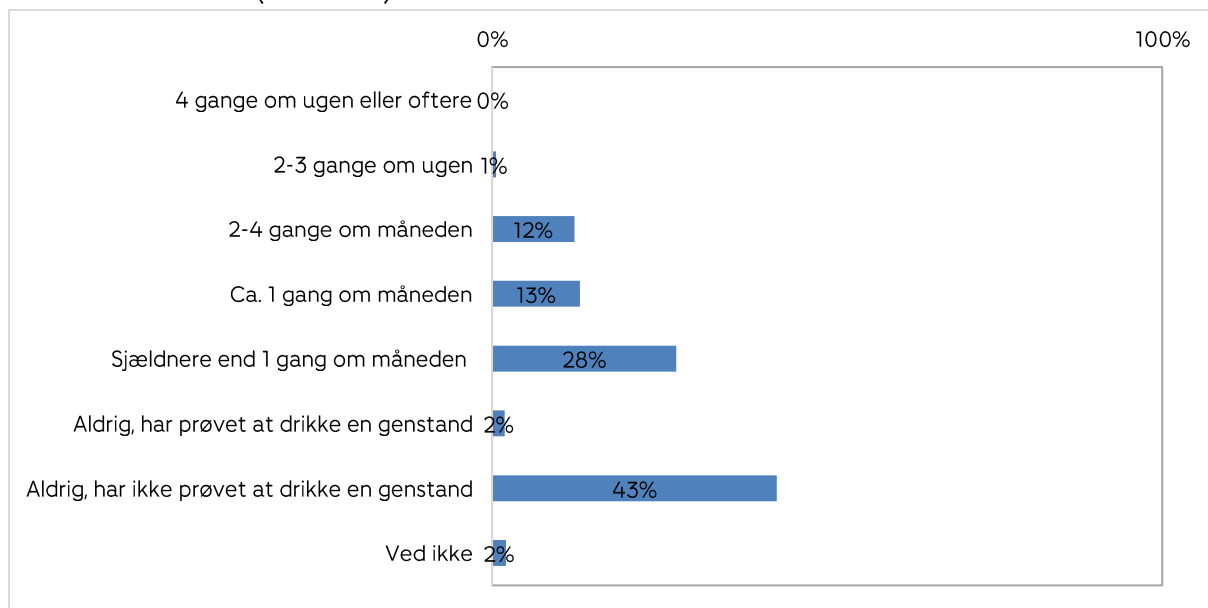

* Ingen statistisk signifikant forskel ift. barns køn.

- 3 ud af 10 forældre (31 %) angiver, at deres barn har prøvet at være fuld, mens 65 % angiver, at deres barn ikke har prøvet at være fuld. 4 % svarer, at de ikke ved det.
- Lidt flere mødre end fædre angiver, at deres barn har prøvet at være fuld (34 % mod 29 %).
- Flest forældre fra Region Nordjylland angiver, at deres barn har prøvet at være fuld, mens det gælder færrest forældre fra Region Hovedstaden (36 % mod 28 %).

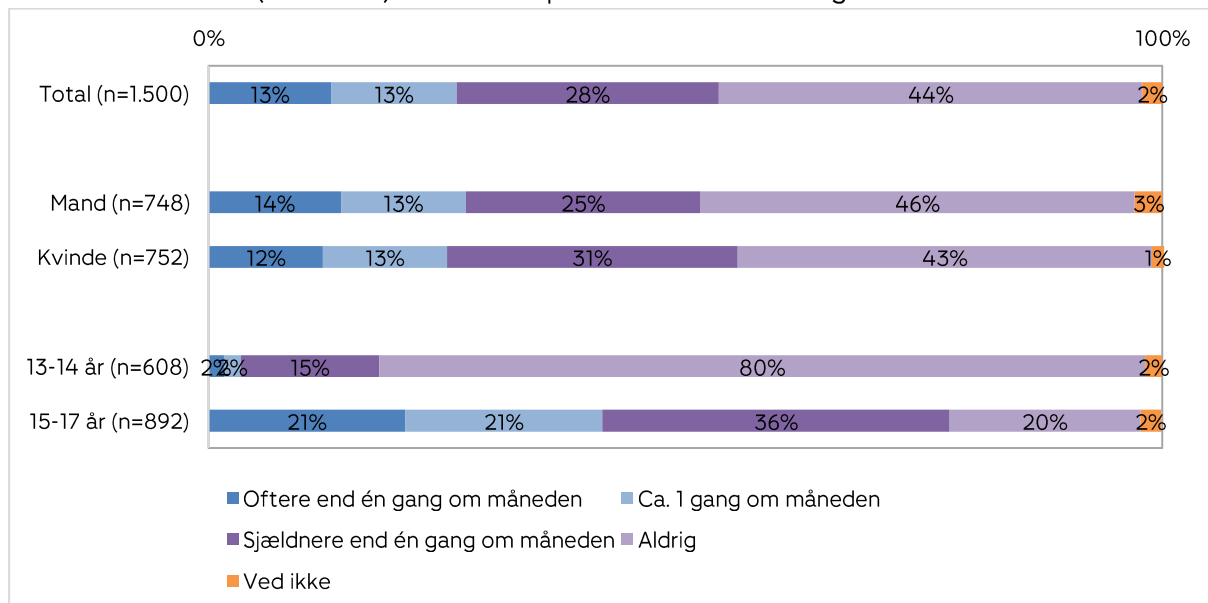
Hyppighed af alkoholindtag

Figur. 3.3. *Hvor ofte drikker dit barn alkohol?*
Blandt forældre (n=1.500).

- 26 % af forældre angiver, at deres barn drikker alkohol én gang om måneden eller oftere.
- 45 % angiver, at deres barn aldrig drikker alkohol, hvoraf hovedparten aldrig har prøvet at drikke en genstand.

Figur. 3.4. *Hvor ofte drikker dit barn alkohol?*
Blandt forældre (n=1.500) – fordelt på forældres køn og barns alder*.

* Ingen statistisk signifikant forskel ift. barns køn og region.

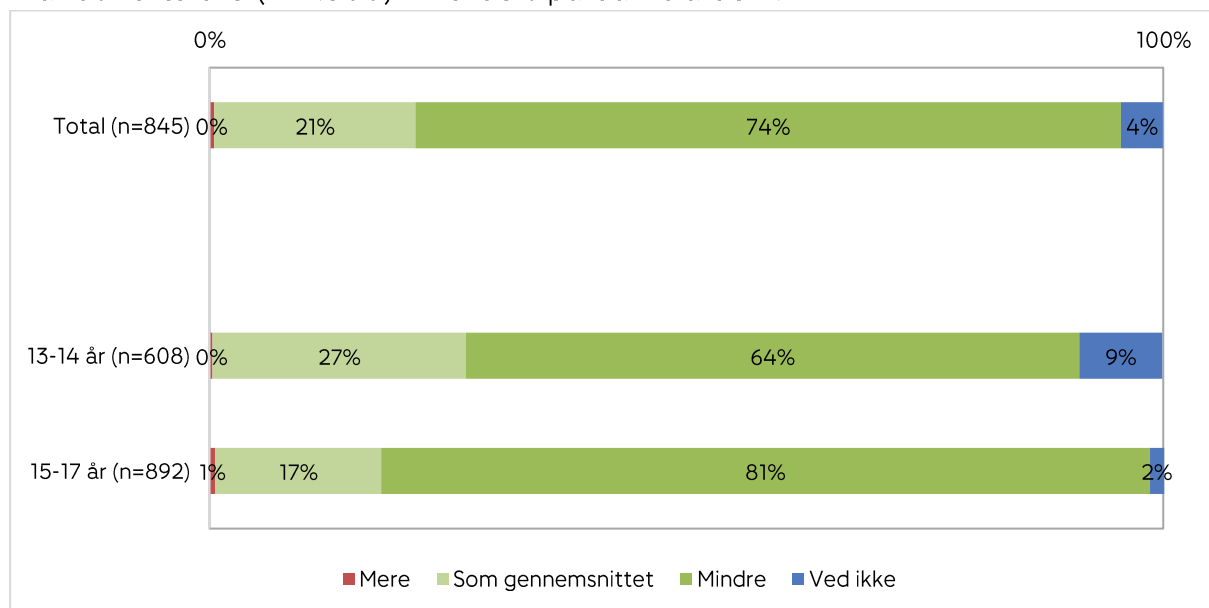
- Flere mødre end fædre angiver, at deres barn drikker sjældnere end én gang om måneden (men oftere end aldrig) (31 % mod 25 %).

- Markant flere forældre til 15-17-årige end forældre til 13-14-årige angiver, at deres barn drikker én gang om måneden eller oftere (42 % mod 4 %).

Forældres vurdering af deres barns alkoholforbrug sammenlignet med andre unges alkoholforbrug

Figur. 3.5. Hvor meget tror du, at dit barn drikker i forhold til andre unge på samme alder?

Blandt forældre (n=1.500) – fordelt på barns alder*.

*Ingen statistisk signifikant forskel ift. forældres køn, barns køn og region.

- 3 ud af 4 forældre tror, at deres barn drikker *mindre* end andre unge på samme alder. 21 % tror, at deres barn drikker *som gennemsnittet*, mens kun 1 % tror, at deres barn drikker *mere* end andre unge på samme alder.
- Flere forældre til yngre børn (13-14 år) end forældre til ældre børn (15-17 år) mener, at deres børn drikker som andre unge på samme alder (27 % mod 17 %).

Tidligere danske undersøgelser

Vi kender ikke til andre danske undersøgelser, der har belyst forældres kendskab til deres børns alkoholforbrug – ud over 'Fuld af liv'-indsatsens egne tidligere rapporter (18, 19, 21), der viste tilsvarende resultater.

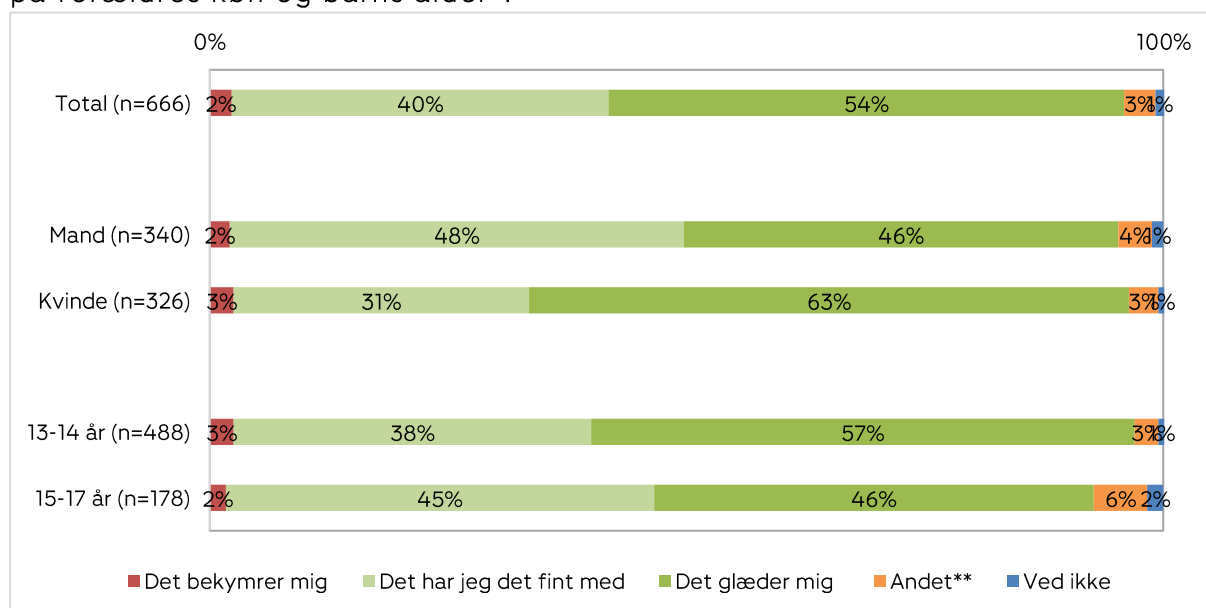
4. Forældres holdninger og bekymringer ift. deres børns alkoholforbrug

Forældres holdninger til at deres barn ikke drikker alkohol

Forældre, der har angivet, at deres barn ikke drikker alkohol, blev spurgt "Hvordan har du det med, at dit barn ikke drikker alkohol?".

Figur. 4.1. *Hvordan har du det med, at dit barn ikke drikker alkohol?*

Blandt forældre der angiver, at deres barn *ikke* drikker alkohol (n=666) – fordelt på forældres køn og barns alder*.

* Ingen statistisk signifikant forskel ift. barns køn og region.

** "Andet"-kategorien dækkede primært over kommentarer, der ikke direkte besvarede spørgsmålet (f.eks. at barnet ikke drikker endnu).

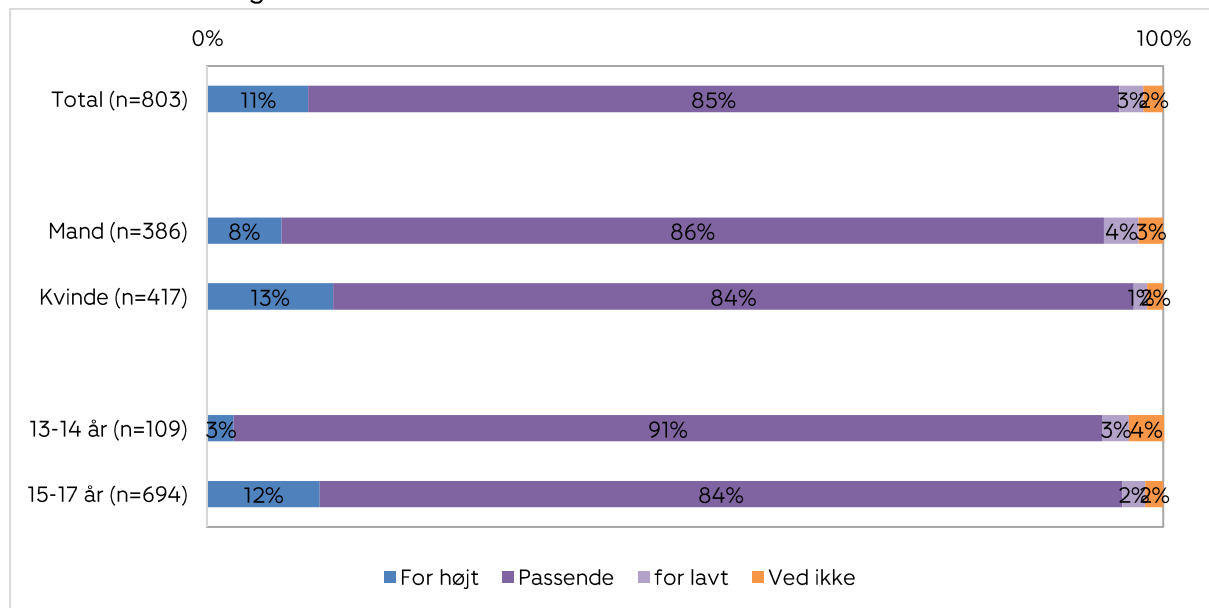
- Lidt over halvdelen af forældre (54 %), hvis børn ikke drikker alkohol, angiver, at de glæder sig over det, mens 40 % angiver, at de har det fint med det. 2 % af forældre bekymrer sig over det.
- Flere mødre end fædre glæder sig over, at deres barn ikke drikker alkohol (63 % mod 46 %).
- Flere forældre til yngre børn (13-14 år) end forældre til ældre børn (15-17 år) glæder sig over, at deres børn ikke drikker alkohol (57 % mod 46 %).

Forældres vurdering af deres barns alkoholforbrug

Forældre, der har angivet, at deres barn drikker alkohol (det vil sige, at barnet drikker oftere end aldrig ifølge forældrene), blev spurgt "Hvordan vurderer du dit barns alkoholforbrug?".

Figur. 4.2. *Hvordan vurderer du dit barns alkoholforbrug?*

Blandt forældre der angiver, at deres barn drikker alkohol (n=803) – fordelt på forældres køn og barns alder*.

* Ingen statistisk signifikant forskel ift. barns køn og region.

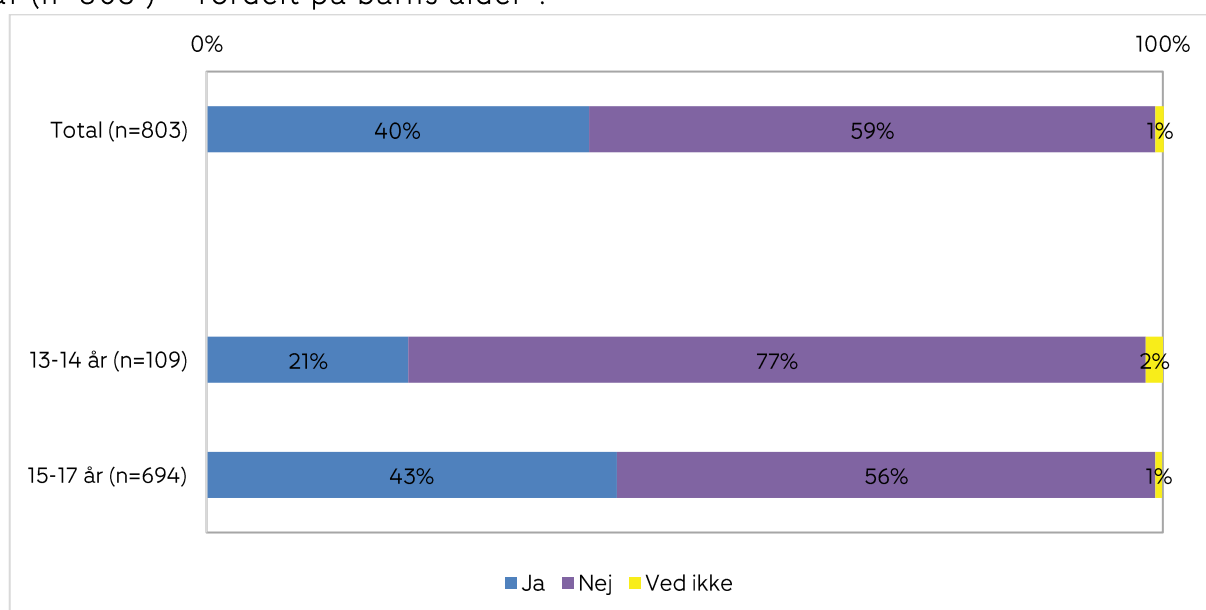
- Størstedelen af forældre (85 %) angiver, at deres barns alkoholforbrug er passende, mens 11 % angiver, at det er for højt.
- Flere mødre end fædre angiver, at deres barns alkoholforbrug er for højt (13 % mod 8 %).
- Flere forældre til 15-17-årige end til 13-14-årige angiver, at deres barns alkoholforbrug er for højt (12 % mod 3 %).

Forældres bekymringer om deres barns alkoholforbrug

Forældre, der har angivet, at deres barn drikker alkohol (det vil sige, at barnet drikker oftere end aldrig ifølge forældrene), og som samtidig angav, hvor hyppigt barnet drikker alkohol, blev spurgt "Har du nogle bekymringer i forhold til dit barns alkoholforbrug?". Til spørgsmålet hørte en række svarmuligheder såsom "Ja, at det får konsekvenser for hans/hendes sundhed/helbred" og "Ja, at han/hun kommer ud for en ulykke". I figur 4.3 fremgår andelen, der har svaret ja til mindst én bekymring. I figur 4.4 fremgår svarene i forhold til de enkelte bekymringer.

Figur 4.3. Har du nogle bekymringer i forhold til dit barns alkoholforbrug?

Blandt forældre, hvis barn har et alkoholforbrug, og som de kender hyppigheden af (n=803³) – fordelt på barns alder*.

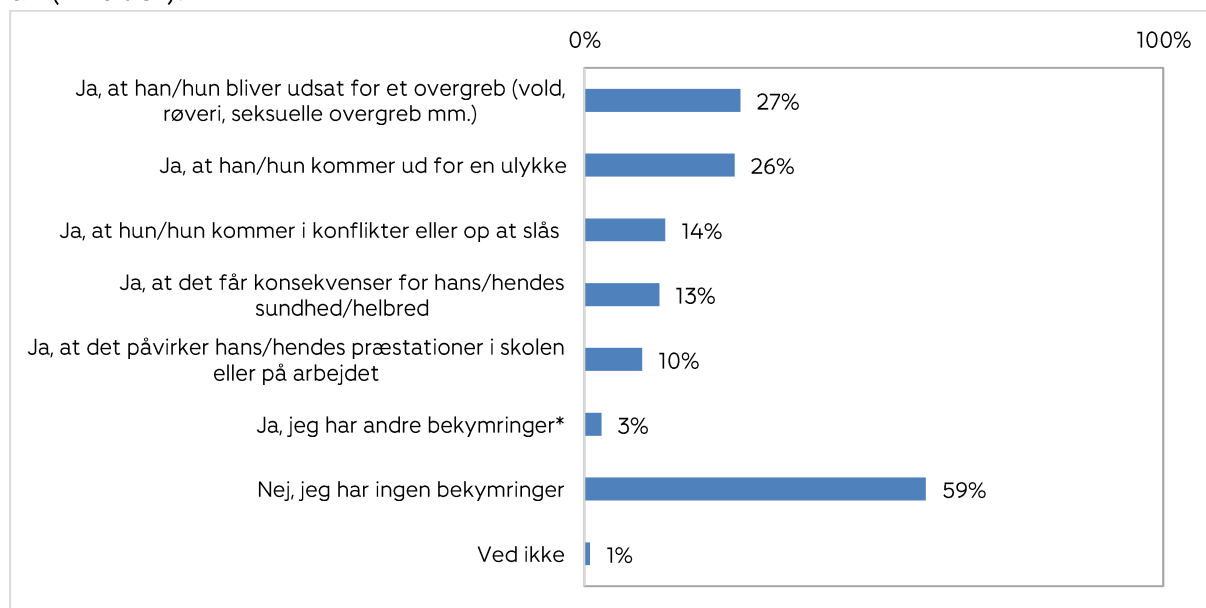
*Ingen statistisk signifikant forskel ift. forældres køn, barns køn og region.

- 4 ud af 10 forældre (40 %), hvis barn har et alkoholforbrug, som forældre kender hyppigheden af, angiver, at de har bekymringer i forhold til deres barns alkoholforbrug.
- Flere forældre til 15-17-årige end forældre til 13-14-årige, der har et alkoholforbrug, som forældre kender hyppigheden af, har bekymringer i forhold til deres barns alkoholforbrug (43 % mod 21 %).

³ Forældre, der har angivet, at deres barn ikke har prøvet at drikke alkohol (n=638) eller aldrig drikker alkohol (n=28), eller som har svaret "ved ikke" til et af disse spørgsmål (31), indgår ikke i figuren.

Figur 4.4. Har du nogle bekymringer i forhold til dit barns alkoholforbrug? Det var muligt at angive flere svar.

Blandt forældre, hvis barn har et alkoholforbrug, og som de kender hyppigheden af (n=803⁴).

* Andre bekymringer dækkede over mange forskellige bekymringer, som sjældent gik igen på tværs af svarene. Det eneste, der blev nævnt af mere end to personer var, at de var bekymrede ift. alkohols indflydelse på barnets sportspræstationer/elitesport (3 personer).

- 4 ud af 10 forældre, hvis barn har et alkoholforbrug, som forældrene kender hyppigheden af, har bekymringer om deres barns alkoholforbrug (40 %).
- Lidt mere end hver fjerde forældre, hvis barn har et alkoholforbrug, som de kender hyppigheden af, er bekymret for risikoen for overgreb (27 %) og ulykker (26 %). Færre bekymrer sig om risikoen for, om barnet kommer i konflikter eller op at slås (14 %), at det får konsekvenser for barnets sundhed/helbred (13 %), eller at det påvirker barnets præstationer i skolen eller på arbejdet (10 %). 3 % har andre bekymringer relateret til barnets alkoholforbrug.

Tidligere danske undersøgelser

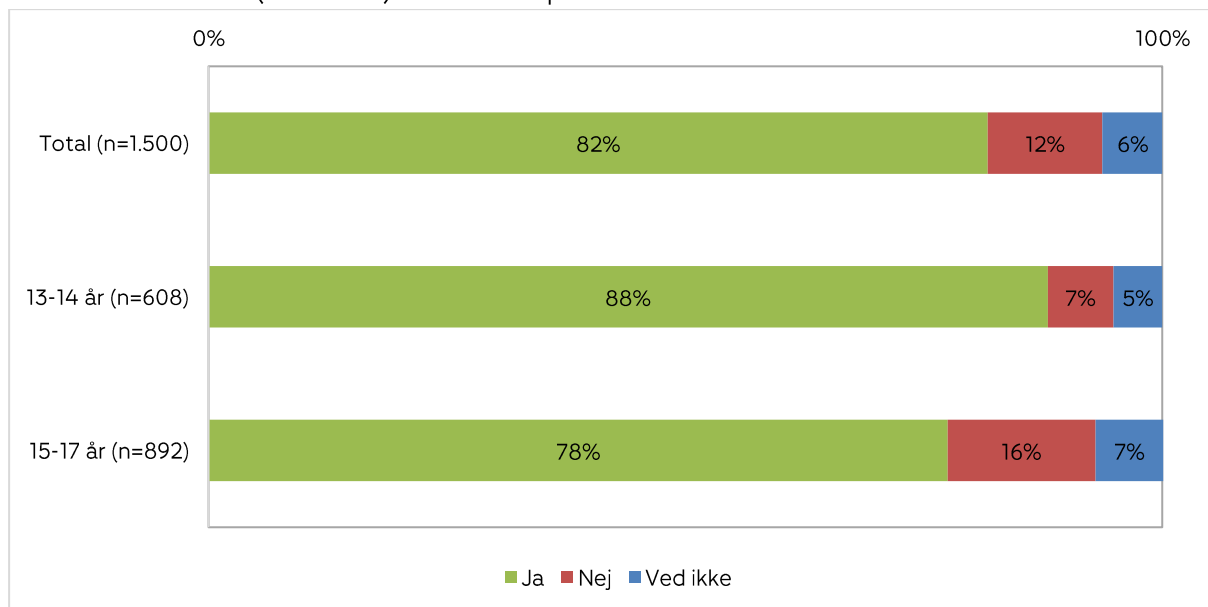
Vi kender ikke til andre danske undersøgelser, der har belyst forældres holdninger og bekymringer i forhold til deres børns alkoholforbrug – udover 'Fuld af liv'-indsatsens egne tidligere rapporter (18, 19, 21), der viser nogenlunde tilsvarende resultater. Dog er visse spørgsmål ændret, og her kan resultaterne derfor ikke direkte sammenlignes.

⁴ Forældre, der har angivet, at deres barn ikke har prøvet at drikke alkohol (n=638) eller aldrig drikker alkohol (n=28), eller som har svaret "ved ikke" til et af disse spørgsmål (31), indgår ikke i figuren.

5. Forældres indflydelse på deres børns alkoholvaner

Forældres oplevelse af indflydelse

Figur 5.1. Oplever du, at du har indflydelse på dit barns alkoholforbrug?
Blandt forældre (n=1.500) – fordelt på barns alder*.

* Ingen statistisk signifikant forskel ift. forældres køn, barns køn og region.

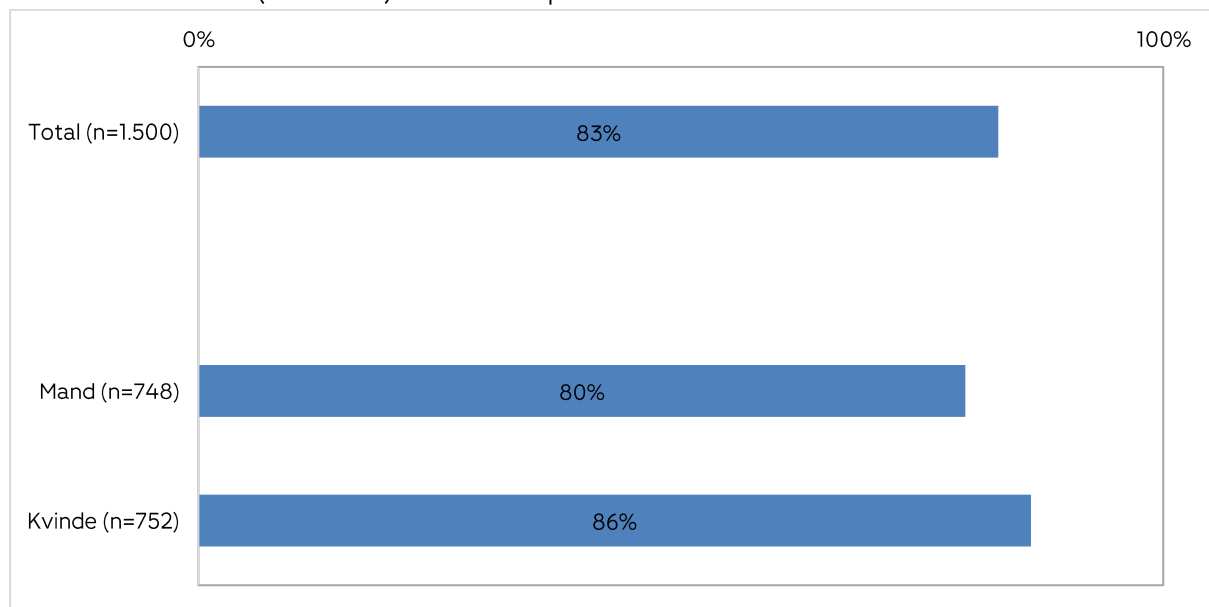
- 8 ud af 10 forældre (82 %) oplever, at de har indflydelse på deres barns alkoholforbrug, mens 12 % ikke oplever, at de har indflydelse.
- Flere forældre til 13-14-årige end forældre til 15-17-årige oplever, at de har indflydelse på deres barns alkoholforbrug (88 % mod 78 %).

Forældres forsøg på at påvirke deres barns alkoholforbrug

Alle forældre blev spurgt "Gør du noget for at påvirke dit barn til at drikke mindre/ikke at drikke alkohol?". Til spørgsmålet hørte en række svarmuligheder såsom "Ja, jeg forsøger at være en rollemodel ved at begrænse mit eget alkoholforbrug" og "Ja, jeg laver aftaler med min søn/datter om hans/hendes alkoholforbrug". I figur 5.2 fremgår andelen, der har svaret ja til mindst én af disse handlinger for at begrænse barnets alkoholforbrug. I figur 5.3 og 5.4 fremgår svarene i forhold til de konkrete handlinger.

Figur 5.2. Gør du noget for at påvirke dit barn til at drikke mindre/ikke at drikke alkohol? Andelen, der har svaret "Ja".

Blandt forældre (n=1.500) – fordelt på forældres køn*.

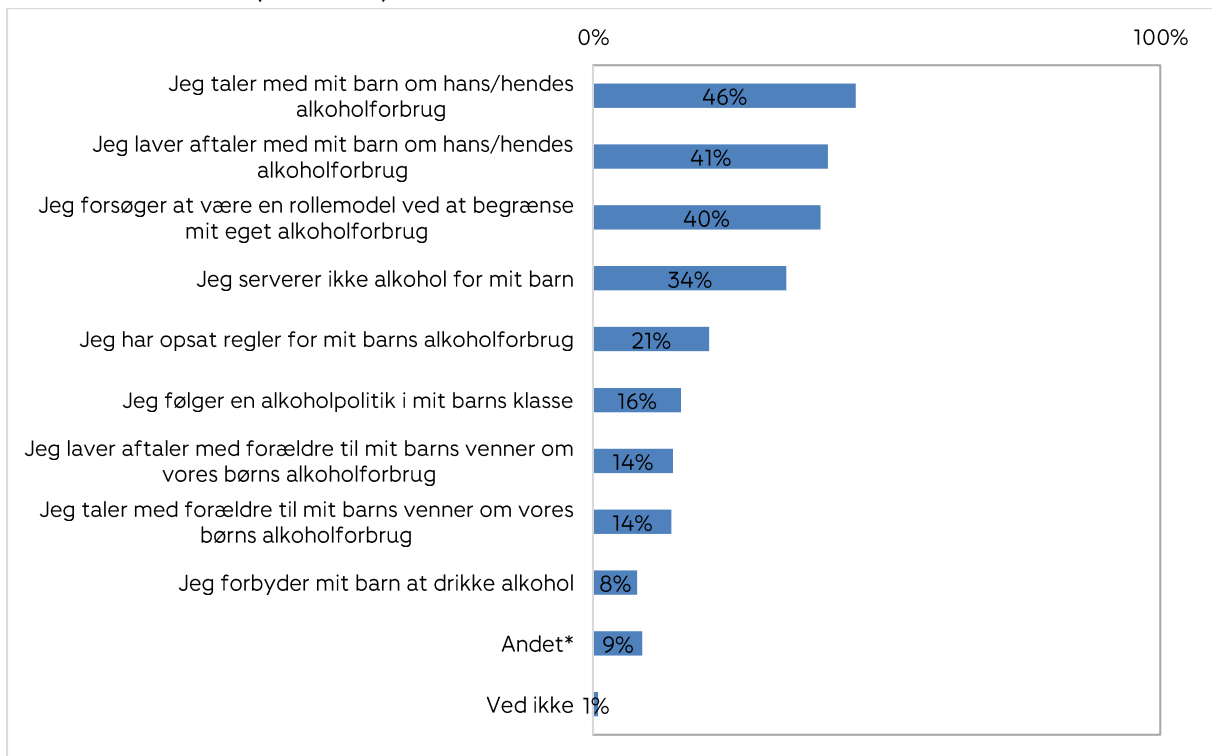

*Ingen statistisk signifikant forskel ift. barns køn, barns alder og region.

- 8 ud af 10 forældre (83 %) gør noget for at påvirke deres barn til at drikke mindre/ikke at drikke alkohol.
- Flere mødre end fædre gør noget for at påvirke deres barn til at drikke mindre/ikke at drikke alkohol (86 % mod 80 %).
- Ser man udelukkende på forældre til børn, der drikker alkohol (n=803), svarer 86 %, at de gør noget for at få barnet til at drikke mindre alkohol/ikke at drikke alkohol (ikke vist på figur).

Figur 5.3. Gør du noget for at påvirke dit barn til at drikke mindre/ikke at drikke alkohol? Angiv gerne flere svar.

Blandt forældre (n=1.500).

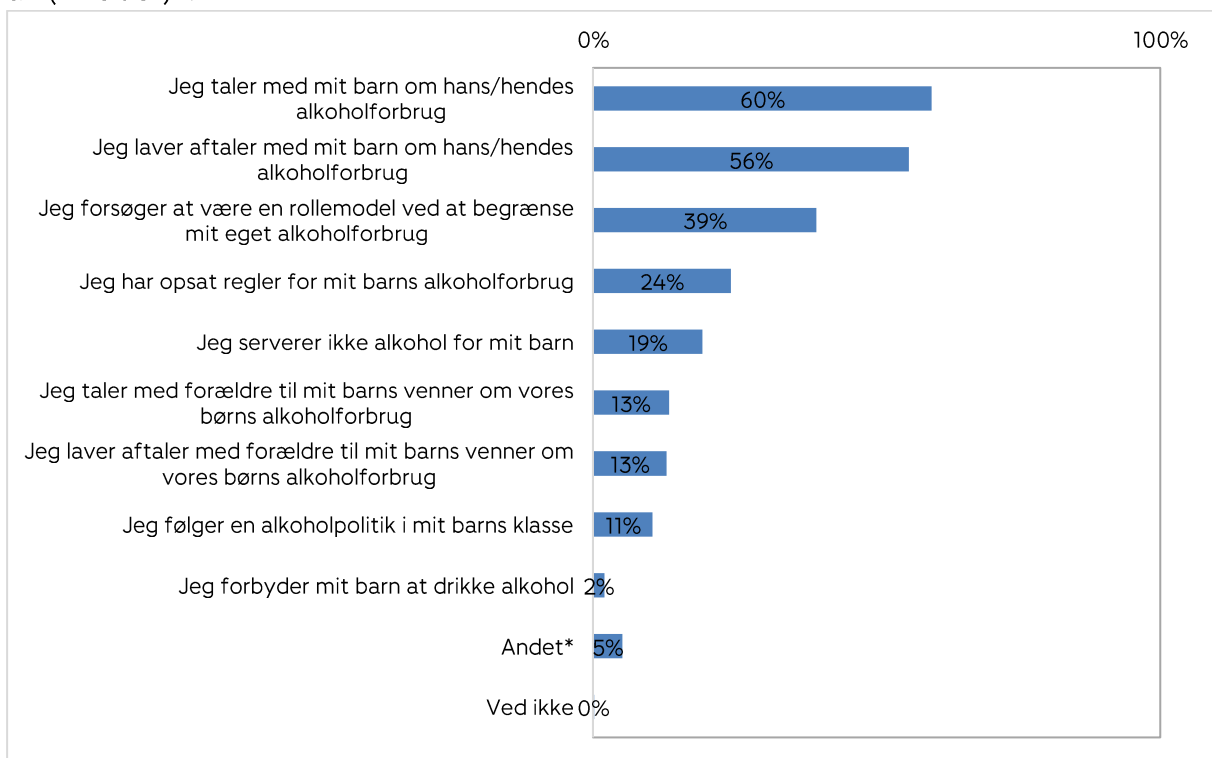

*9 % af forældrene (130 respondenter) har angivet, at de gør andre ting for at påvirke deres barn til at drikke mindre/ikke drikke alkohol. Disse ting er blandt andet: at fortælle om de sundhedsskadelige konsekvenser alkohol kan medføre, have en åben og tillidsfuld dialog omkring alkohol, fortælle hvordan alkohol påvirker evnen til at dyrke sport på højt plan negativt og fortælle om familiemedlemmers alkoholforbrug.

- Flest forældre (46 %) taler med deres barn omkring hans/hendes alkoholforbrug.
- 41 % af forældre laver aftaler med deres barn om hans/hendes alkoholforbrug.
- 4 ud 10 forældre forsøger at være rollemodeller ved at begrænse eget alkoholforbrug.
- Færrest forældre (8 %) forbyder deres barn at drikke alkohol.

Figur 5.4. Gør du noget for at påvirke dit barn til at drikke mindre/ikke at drikke alkohol? Angiv gerne flere svar.

Blandt forældre, hvis barn har et alkoholforbrug, og som de kender hyppigheden af (n=803⁵)*.

*5 % af forældrene (42 respondenter) har angivet, at de gør andre ting for at påvirke deres barn til at drikke mindre/ikke drikke alkohol. Disse ting er blandt andet: forsøge at appellere til barnets sunde fornuft, fortælle om de sundhedsskadelige konsekvenser alkohol kan medføre og fortælle hvordan alkohol påvirker evnen til at dyrke sport på højt plan negativt.

- 6 ud af 10 forældre til børn, der drikker alkohol, taler med deres barn omkring hans/hendes alkoholforbrug.
- Over halvdelen af forældre (56 %) til børn, der drikker alkohol, laver aftaler med deres barn om hans/hendes alkoholforbrug.
- 4 ud 10 forældre (39 %) forsøger at være rollemodeller ved at begrænse eget alkoholforbrug.

⁵ Forældre, der har angivet, at deres barn ikke har prøvet at drikke alkohol (n=638) eller aldrig drikker alkohol (n=28), eller som har svaret "ved ikke" til et af disse spørgsmål (n=31), indgår ikke i figuren.

Årsager til ikke at forsøge at påvirke sit barns alkoholforbrug

Forældre, der angav, at de ikke gør noget for at påvirke deres barn til at drikke mindre/ikke at drikke alkohol (n=242), blev spurgt, hvorfor de ikke gør noget for at påvirke deres barn til dette.

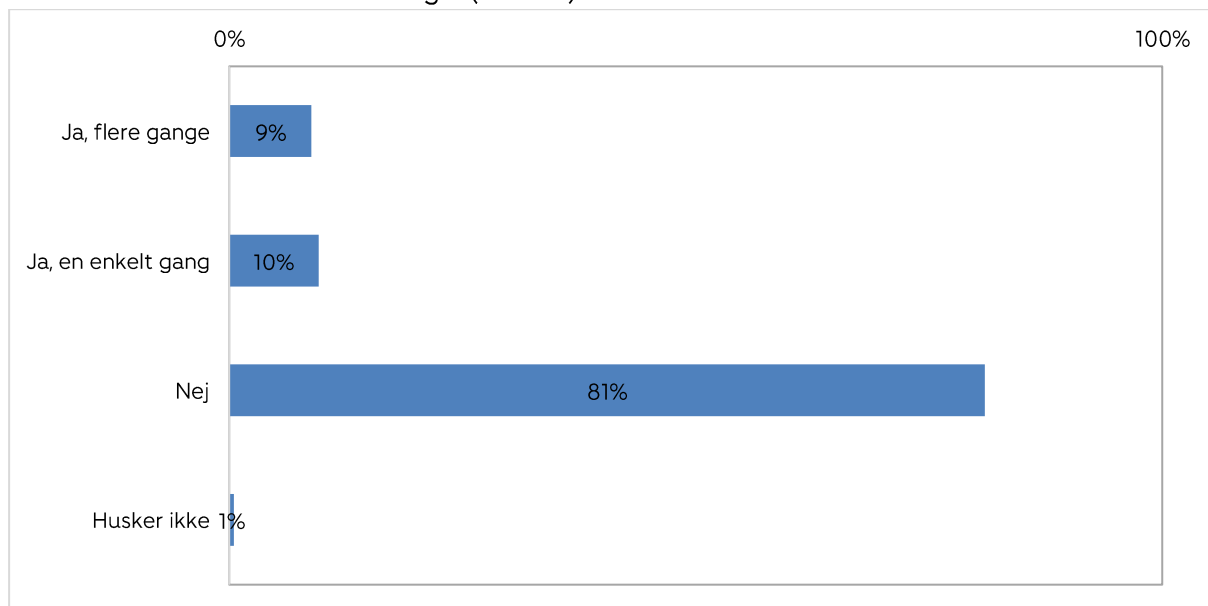
- 24 % af forældre, der ikke gør noget for at påvirke deres barn til at drikke mindre/ikke at drikke alkohol, angiver, at der ikke er nogen særlig grund til det. De øvrige 76 % angav andre begrundelser i et åbent svarfelt – herunder især at barnet ikke drikker eller kun drikker lidt, at barnet er selvstændigt og har god dømmekraft, samt at forbud ikke er vejen frem.

Forældres køb af alkohol til deres børn

Forældre til 13-15-årige børn blev spurgt, om de nogensinde havde købt alkohol til deres barn, mens forældre til 16-17-årige blev spurgt, om de havde købt alkohol til deres barn, da barnet var under 16 år. Denne opdeling skyldtes, at der er en aldersgrænse på 16 år for køb af alkohol (under 16,5 % i detailhandlen (butikker, kiosker og supermarkeder m.m.).

Figur 5.6. Har du nogensinde købt alkohol til dit barn?

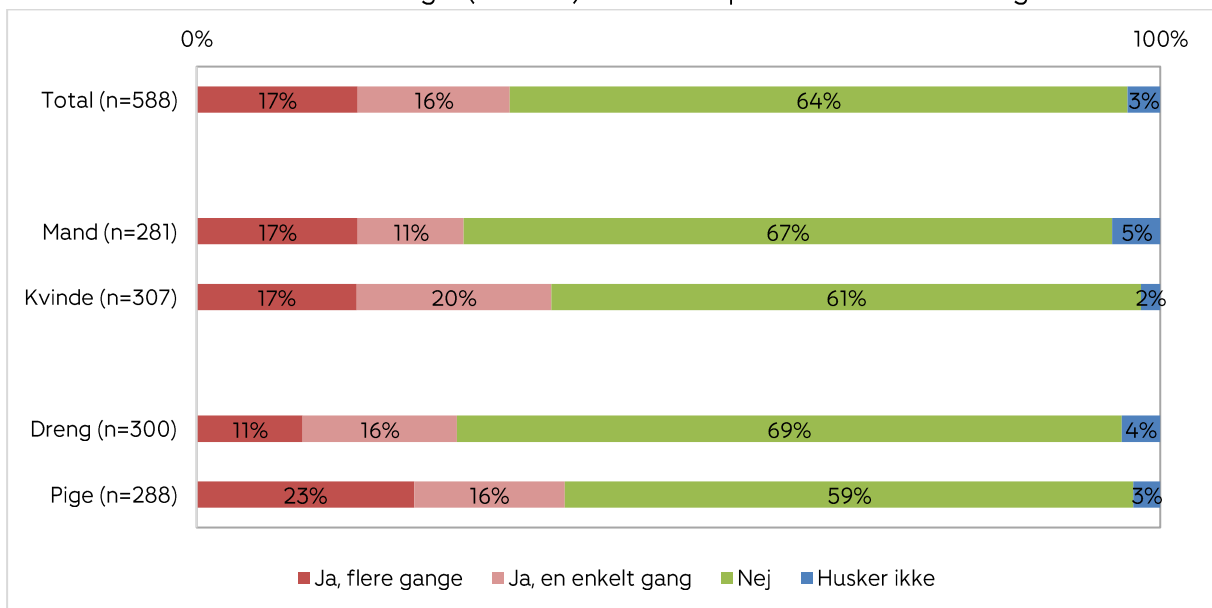
Blandt forældre til 13-15-årige (n=912)*.

*Ingen statistisk signifikant forskel ift. forældres køn, barns køn, og region.

- 19 % af forældre til 13-15-årige har købt alkohol til deres barn. 9 % har købt flere gange, mens 10 % har købt en enkelt gang.
- 8 ud af 10 forældre til 13-15-årige har ikke købt alkohol til deres barn.

Figur 5.7. Har du nogensinde købt alkohol til dit barn, mens det var under 16 år? Blandt forældre til 16-17-årige (n=588) - fordelt på forældres køn og barns køn*.

*Ingen statistisk signifikant forskel ift. region.

- En tredjedel (33 %) af forældre til 16-17-årige har købt alkohol til deres barn, mens det var under 16 år. 17 % har købt flere gange, mens 16 % har købt en enkelt gang. 64 % har ikke gjort det.
- Flere mødre end fædre har købt alkohol til deres barn, mens det var under 16 år (37 % mod 28 %).
- Flere forældre til piger end drenge har købt alkohol til deres barn, mens det var under 16 år (39 % mod 27 %).

Tidligere danske undersøgelser

Forskning viser, at forældre har indflydelse på deres børns alkoholforbrug (1). Både forældres eget alkoholforbrug samt regler, aftaler og god kommunikation mellem forældre og børn har betydning for barnets alkoholforbrug.

Et dansk studie, der undersøgte forældres regler for deres børns alkoholforbrug i 2005, viste, at hver fjerde 15-årig ikke havde nogen regler for, hvor mange genstande de måtte drikke til fest (22). Hver tredje måtte maksimalt drikke 2 genstande til en fest, mens 29 % måtte drikke 3-4 genstande og knap 10 % måtte drikke 5 eller flere. Studiet viste, at strikse regler for alkoholforbruget som 15-årig var forbundet med mindre binge-druk (5 eller flere genstande ved samme lejlighed) senere i ungdommen.

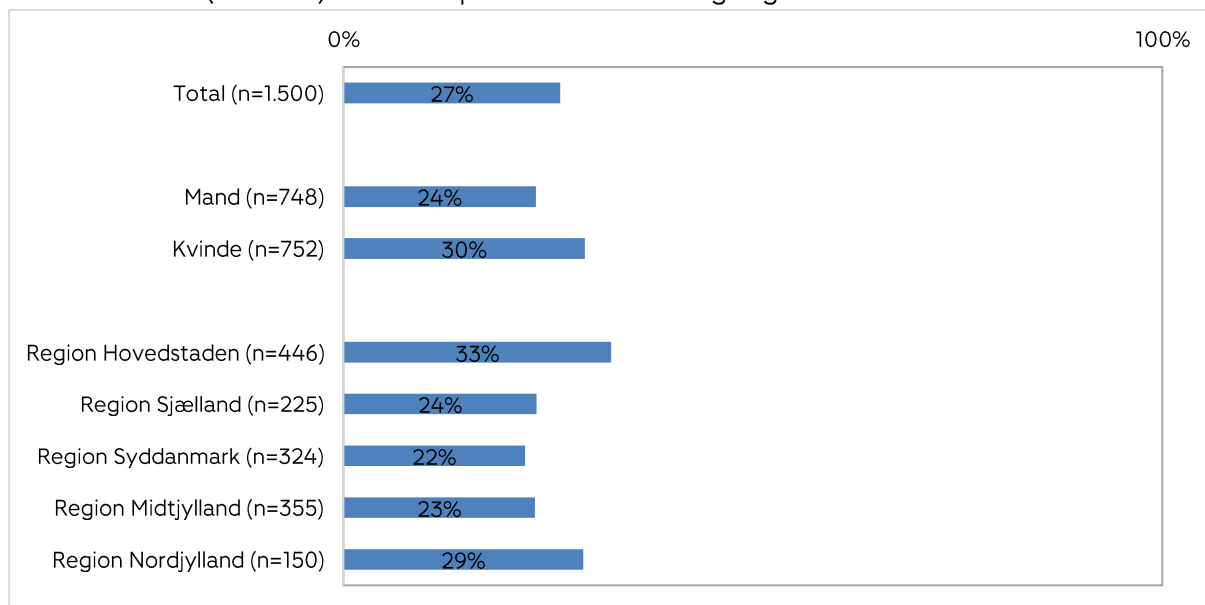
6. Forældres kendskab til sammenhængen mellem alkohol og kræft

Uhjulpet kendskab til sammenhængen mellem alkohol og kræft

Respondenterne blev med et åbent svarfelt (uhjulpet kendskab) spurgt "Hvilke sygdomme mener du, at alkohol øger risikoen for? Angiv venligst alle dem, der falder dig ind". Det blev efterfølgende tolket som kendskab til sammenhængen mellem alkohol og kræft, hvis de havde skrevet "kræft", "cancer" eller specifikke kræftformer – uanset hvilken kræftform, de havde angivet. Formålet med at spørge helt åbent var at undgå at præge respondenterne med svarmuligheder og dermed afdække hvor mange, der selv laver koblingen mellem alkohol og kræft.

Figur 6.1. Hvilke sygdomme mener du, at alkohol øger risikoen for? Åbent spørgsmål – figuren viser andelen, der har nævnt kræft.

Blandt forældre (n=1.500) – fordelt på forældres køn og region*.

*Ingen statistisk signifikant forskel ift. barns køn og barns alder.

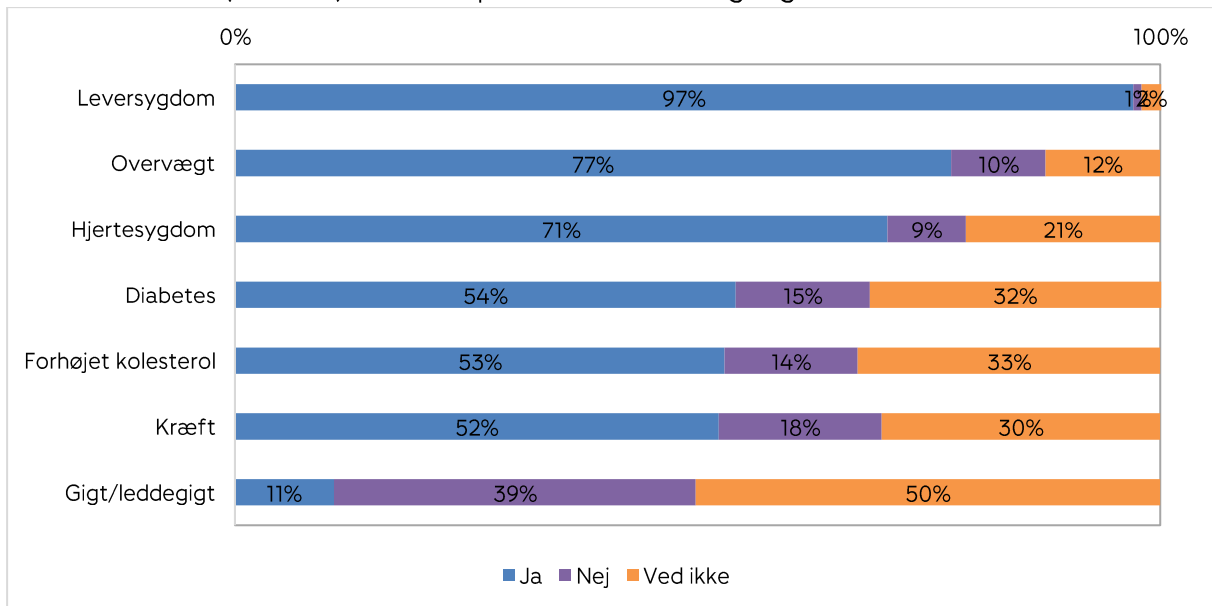
- 27 % af forældre angiver uhjulpet, at alkohol øger risikoen for kræft.
- Flere mødre end fædre angiver uhjulpet, at alkohol øger risikoen for kræft (30 % mod 24 %).
- Flest forældre fra Region Hovedstanden angiver uhjulpet, at alkohol øger risikoen for kræft, mens færrest forældre fra Region Syddanmark angiver dette (33 % mod 22 %).

Hjulpet kendskab til sammenhængen mellem alkohol og kræft

Efter det åbne spørgsmål om sammenhængen mellem alkohol og kræft blev respondenterne spurgt: "Hvilke af nedenstående sygdomme og tilstande mener du, at alkohol øger risikoen for? Angiv gerne flere svar", hvortil der var en række svarmuligheder (hjulpet kendskab). Formålet med at præsentere svarmuligheder – herunder kræft – var at supplere det åbne spørgsmål og afdække, hvor mange der mener, at der er en sammenhæng mellem alkohol og kræft, når de direkte præsenteres for muligheden.

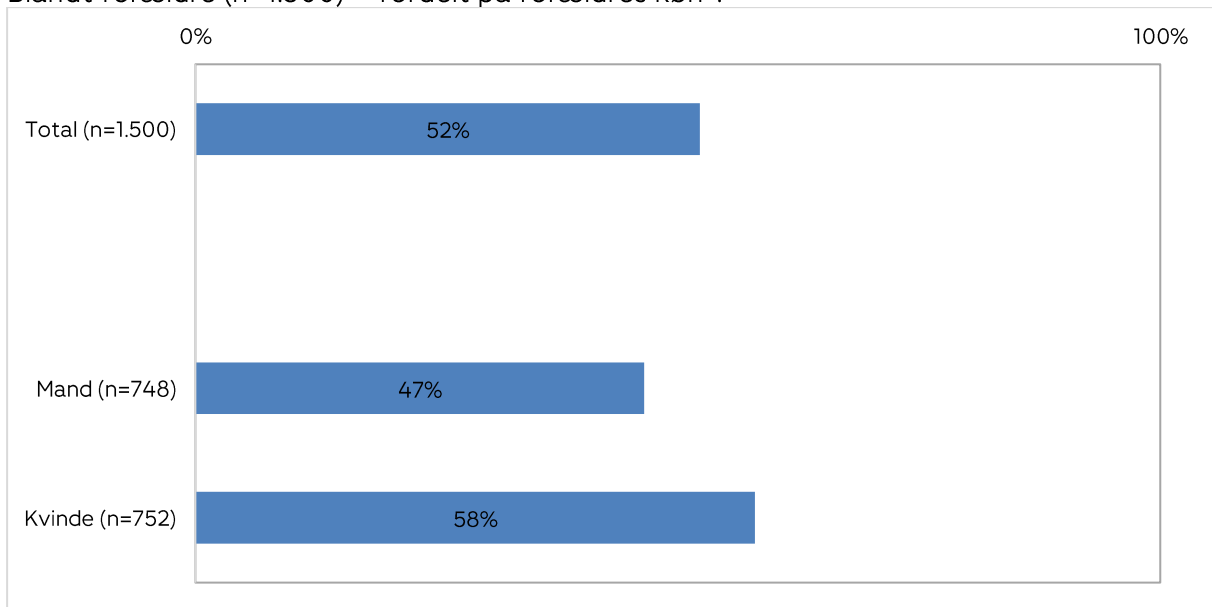
Figur 6.2. Hvilke af nedenstående sygdomme og tilstande mener du, at alkohol øger risikoen for? (n=1.500).

Blandt forældre (n=1.500) – fordelt på forældres køn og region*.

- Hjulpet angiver halvdelen af forældre, at alkohol øger risikoen for kræft.
- Flest respondenter angiver hjulpet, at alkohol øger risikoen for leversygdom (97 %) efterfulgt af overvægt (77 %) og hjertesygdom (71 %).

Figur 6.3. Andelen, der hjulpet mener, at alkohol øger risikoen for kræft.
Blandt forældre (n=1.500) – fordelt på forældres køn*.

*Ingen statistisk signifikant forskel ift. barns køn, barns alder og region.

- Flere mødre end fædre angiver hjulpet, at alkohol øger risikoen for kræft (58 % mod 47 %).

Tidligere danske undersøgelser

Ligesom i indeværende rapport viste en undersøgelse fra 2009, at danskernes kendskab til sammenhængen mellem alkohol og kræft er lav: kun 6 % angav brystkræft og 20 % angav kræft i mundhule, svælg og strube, når de blev spurgt, hvilke sygdomme og tilstande der hænger sammen med et stort alkoholforbrug (23).

Nyere undersøgelser af danskernes kendskab til sammenhængen mellem alkohol og kræft viser tilsvarende et lavt kendskab til denne sammenhæng (17).

7. Metode

Datagrundlag

Denne rapport bygger på data fra en spørgeskemaundersøgelse blandt 1.500 forældre, som har mindst ét barn i alderen 13-17 år. Alle oplysninger om både forældre og deres børn er rapporteret af forældrene. Data er indsamlet af analysebureauet Epinion i perioden 9. oktober til 23. november 2020, og er nationalt repræsentativt på forældres køn, barns alder og region. Dataindsamlingen er foregået ved hjælp af et internetbaseret spørgeskema, der blev sendt ud pr. mail.

Spørgeskemaet

Spørgeskemaet tager udgangspunkt i tidligere spørgeskemaer fra Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens alkoholindsats, og der er hentet inspiration fra andre nationale (f.eks. Mandag Morgen) og internationale aktører (f.eks. Cancer Research UK).

Repræsentativitet

Data er blevet indsamlet via kvoter, som er en sammensætning af data, for eksempel fædre med børn i alderen 13-14 år bosat i Region Hovedstaden, som svarer til den nationale sammensætning. Denne metode har sikret en national repræsentativ fordeling af respondenter i forhold til:

- Forældres køn (mand/kvinde)
- Barns alder (13-14 år/15-17 år)
- Region (Hovedstaden/Sjælland/Syddanmark/Midtjylland/Nordjylland)

Oplysninger om den nationale fordeling af de enkelte kvoter er hentet fra Danmarks Statistik.⁶ Det var tilladt, at de enkelte kvoter måtte afvige +/- 5 % i forhold til den nationale fordeling.

Nedenstående tabel viser antallet af respondenter i undersøgelsen fordelt på forældres køn, barns alder og region.

⁶ Kvoterne er beregnet ud fra registeret FAM44BA, der indeholder antal børnefamilier pr. 1. januar 2020 ud fra bl.a. region og børns alder. Forældres køn indgår ikke i tallene fra Danmarks statistik, så her er der 50 % mænd og 50 % kvinder med. Se mere på www.statistikbanken.dk

Tabel 7.1. Fordeling af respondenter

	Region		Region		Region		Region		Region		Total
	Hovedstaden	Sjælland	Syddanmark	Midtjylland	Nordjylland						
Forældres køn											
Børns alder	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	Total
13-14-årige	91	91	45	46	65	65	71	72	31	31	610
15-17-årige	131	133	67	67	97	97	106	106	44	44	890
Total	446		225		324		355		150		1.500

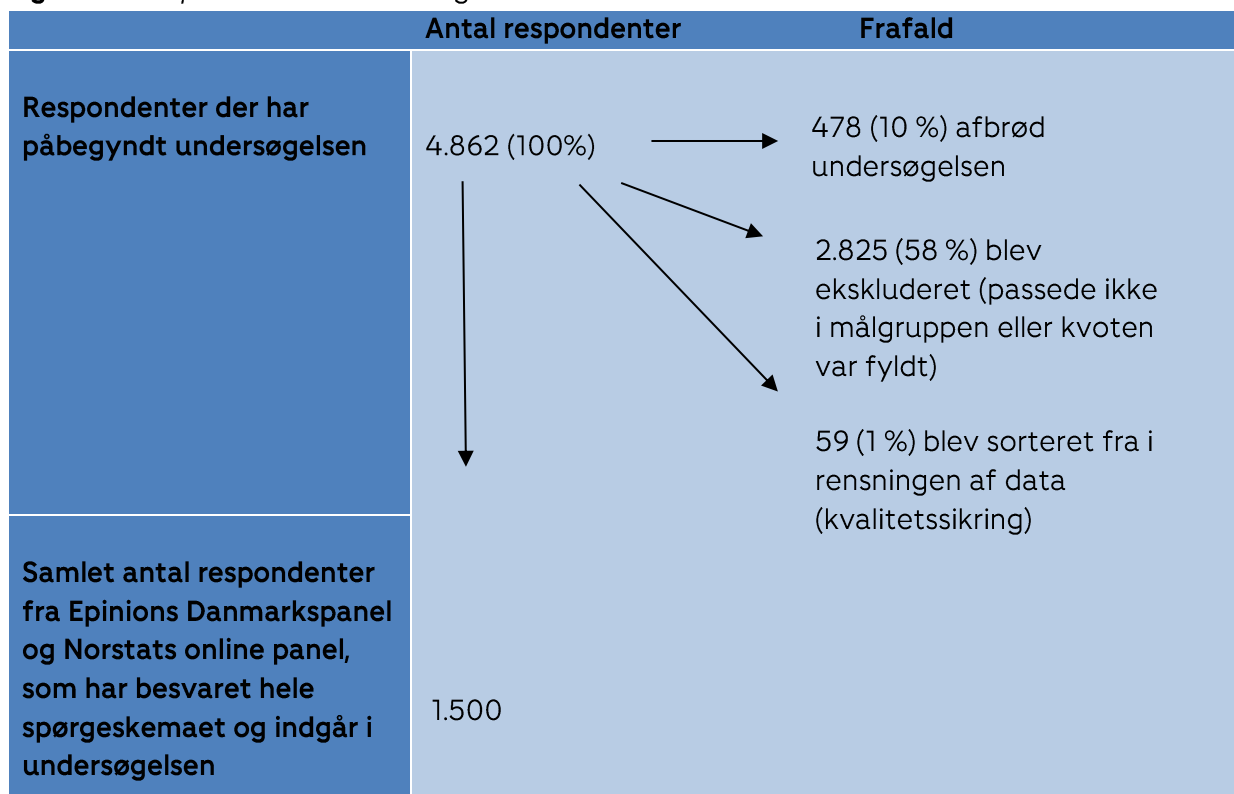
Rekruttering af respondenter

Forældre med børn i alderen 13-17 år fra Epinions panel blev pr. mail inviteret til at deltage i undersøgelsen. Da der ikke kunne rekrutteres et tilstrækkeligt antal respondenter alene gennem Epinions panel, blev der suppleret med respondenter fra Norstats panel. For at undgå at påvirke respondenternes svar, fik de ikke at vide, hvem der stod bag undersøgelsen, da de påbegyndte spørgeskemaet. Sidst i spørgeskemaet fremgik det, at Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden var afsender.

Respondenter i undersøgelsen

Undersøgelsen er blevet påbegyndt 4.862 gange. Blandt dem, som har påbegyndt undersøgelsen, har 478 (10 %) afbrudt undersøgelsen, før de var igennem alle spørgsmål, mens 2.825 (58 %) er blevet ekskluderet, fordi de enten ikke passede ind i målgruppen (forældre til 13-17-årige) eller fordi den kvote, som de passede ind i, allerede var fyldt. 59 respondenter (1 %) er til sidst blevet frasorteret i kvalitetssikringen. Dette giver et samlet datasæt på 1.500 respondenter. Det er ikke muligt at angive en svarprocent, da Epinion ikke har mulighed for at angive, hvor mange der er inviteret til undersøgelsen.

Figur 7.2. Respondenter i undersøgelsen

Begrænsninger ved webundersøgelser

Webbaserede undersøgelser bliver ofte anvendt til indsamling af data til befolkningsrepræsentative undersøgelser. Webbaserede undersøgelser har visse fordele, men også ulemper, sammenlignet med undersøgelser gennemført via post eller pr. telefon. En fordel ved webundersøgelser er, at de både er billigere og hurtigere at gennemføre end postale undersøgelser og telefoninterviews. Dog bliver svarprocenten for webundersøgelser generelt lavere end for andre former for undersøgelser (24). Det gør det sværere at udelukke, at respondenter, der har valgt at deltage i en undersøgelse som denne, adskiller sig fra den generelle danske befolkning.

Webpaneler har en vis indbygget skævhed. For eksempel er ældre, socialt dårligt stillede, kortuddannede samt personer med anden etnisk herkomst end dansk generelt underrepræsenterede. Hvis forældre, der deltager i paneler, adskiller sig fra andre forældre i deres syn på unges alkoholvaner, vil undersøgelsen ikke give et fuldstændigt retvisende billede af forældres holdninger til unges alkoholvaner. Ud over skævheden i panelets sammensætning kan der også være en skævhed i forhold til, *hvem* fra panelet, der vælger at besvare et spørgeskema om deres holdninger til unges alkoholvaner. Derfor fik panelisterne ikke at vide, hvad spørgeskemaet handlede om – eller hvem der stod bag – før de var i gang med at udfylde det. Kun 10 % valgte at afbryde undersøgelsen undervejs – og det er således kun en lille del af frafaldet, der kan hænge sammen med indholdet af spørgeskemaet. Problemet med skævhed og bortfald imødekommes delvist af indsamlingen via kvoter. Ved at indsamle data via kvoter har Epinion sikret, at data er repræsentativt i forhold til forældres køn, barns alder og region.

Selvrapporteringen skaber en vis usikkerhed ved data. Der kan være en tendens til, at folk svarer det, de tror, afsenderen gerne vil høre. Af den grund blev respondenterne først oplyst om afsenderen på undersøgelsen (Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden) ved afslutningen af undersøgelsen. Anonymiteten ved webundersøgelser kan hjælpe til, at respondenterne føler det nemmere at give ærlige svar sammenlignet med telefoniske interviews, hvor man i højere grad kan have en følelse af at skulle stå til ansvar for ens besvarelse.

Statistiske analyser

Hvor det er relevant, er der testet for signifikante forskelle i forhold til forældres køn, barns køn, barns alder og region. For at teste om en sammenhæng mellem to variable er statistisk signifikant, er χ^2 -tests blevet anvendt. En p-værdi $<0,05$ er blevet anset som statistisk signifikant.

Det er kun statistisk signifikante sammenhænge, der rapporteres og omtales som sammenhænge. Eksempelvis skrives kun, at der er flere mødre end fædre, der ønsker en aldersgrænse på 18 år for køb af al alkohol alle steder, fordi der er signifikant flere mødre, der svarer dette. Det fremgår under figurerne, hvis der er testet for forskelle og testene er insignifikante.

Afrunding af tal

I beskrivelsen af figurerne omtales ofte en sum af flere tal. Denne sum stemmer ikke altid overens med den sum, man som læser vil komme frem til, hvis man summerer tallene i figurerne. Det skyldes, at figurerne viser afrundede tal, men at vi har medtaget decimalerne, når vi har summeret tallene for forskellige svarkategorier.

Spørgsmål til undersøgelsen?

Spørgsmål til undersøgelsen, datagrundlag, metode mv. kan rettes til senior projektleder Anne Sofie Plum Christensen (asc@cancer.dk) hos Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens 'Fuld af liv'-indsats.

Litteraturliste

1. Christensen AS, Behrens CL, Schiøth C & Jensen MP. Forældres betydning for deres børns alkoholforbrug - En systematisk litteraturgennemgang. Kræftens Bekæmpelse. 2016.
2. Eliassen M, Becker U, Gronbaek M, Juel K & Tolstrup JS. Alcohol-attributable and alcohol-preventable mortality in Denmark: an analysis of which intake levels contribute most to alcohol's harmful and beneficial effects. *EurJEpidemiol.* 2014;29(1):15-26.
3. Sundhedsstyrelsen og Statens Serum Institut. Alkoholstatistik 2015. Nationale data. 2015.
4. Broholm K. Alkohol og Helbred. København: Sundhedsstyrelsen; 2008.
5. Meyer MKH, Lundgaard PB, Zachariasen E & Christensen ASP. Unges alkoholvaner i Danmark 2019. Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden smba (TryghedsGruppen smba). 2020.
6. Sundhedsdatastyrelsen. Unge og alkohol. Registeranalyse af alkoholrelaterede hospitalskontakter, dødsfald samt medicinsk- og offentligt finansieret alkoholbehandling blandt 15-24 årige for perioden 2014-2018. 2020.
7. WHO. Alcohol drinking (IARC monographs on the evaluation of the carcinogenic risks to humans). International Agency for Research on Cancer Working Group on the Evaluation of Carcinogenic Risks to Humans WHO Press 1988;44.
8. WHO. A review of human carcinogens. Part E: Personal habits and indoor combustions (IARC monographs on the evaluation of carcinogenic risks to humans; v100E). WHO press. 2012;100E.
9. Schutze M, Boeing H, Pischon T, Rehm J, Kehoe T, Gmel G, et al. Alcohol attributable burden of incidence of cancer in eight European countries based on results from prospective cohort study. *BMJ.* 2011;342:d1584.
10. McCambridge J, McAlaney J & Rowe R. Adult consequences of late adolescent alcohol consumption: a systematic review of cohort studies. *PLoSMed.* 2011;8(2):e1000413.
11. Pitkänen T, Lyyra A & Pulkkinen L. Age of onset of drinking and the use of alcohol in adulthood: a follow-up study from age 8–42 for females and males. *Addiction (Abingdon, England).* 2005;100.
12. Grant BF, Stinson FS & Harford TC. Age at onset of alcohol use and DSM-IV alcohol abuse and dependence: a 12-year follow-up. *JSubstAbuse.* 2001;13(4):493-504.
13. ESPAD Report 2019 - Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs. 2020.
14. Mandag Morgen & TrygFonden. Mellem broccoli og bajere - forebyggelse ifølge danskerne. 2017.
15. Mahler Sørensen ML, Sommer N, Christensen AS & Behrens CL. Danskernes holdninger til unges alkoholvaner 2014. Kræftens Bekæmpelse. 2015.
16. Christensen ASP, Jacobsen MH & Meyer MKH. Danskernes alkoholvaner 2018. København: Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens smba; 2019.

17. Christensen A, Zachariasen E & Behrens CL. Danskernes alkoholvaner 2019. Kræftens Bekæmpelse. 2020.
18. Meyer MKH & Behrens CL. Forældres holdninger til unges alkoholvaner 2016. Kræftens Bekæmpelse. 2017.
19. Lundgaard PB, Schiøth C & Behrens CL. Forældres holdninger til unges alkoholvaner 2018. Kræftens Bekæmpelse. 2019.
20. Vikkelsø M, & Signe Løntoft. Måling: Unge under 18 år skal ikke kunne købe alkohol. Epinion for Altinget. 2020. <https://www.altinget.dk/artikel/202842-ny-maaling-unge-under-18-aar-skal-ikke-kunne-koebe-alkohol>
21. Behrens CL, Mortensen JH & Schiøth C. Forældres holdninger til unges alkoholvaner 2015. København: Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden smba (TryghedsGruppen smba) 2016; 2016.
22. Ostergaard J, Jarvinen M & Andreasen AG. A Matter of Rules? A Longitudinal Study of Parents' Influence on Young People's Drinking Trajectories. European addiction research. 2018;24(4):206-15.
23. Mandag Morgen & TrygFonden. Fremtidens alkoholpolitik - ifølge danskerne. 2009.
24. Dobrow MJ, Orchard MC, Golden B, Holowaty E, Paszat L, Brown AD, et al. Response audit of an Internet survey of health care providers and administrators: implications for determination of response rates. JMedInternetRes. 2008;10(4):e30.

I denne rapport kortlægges forældres viden, holdninger og adfærd i forhold til unges – og særligt deres egne børns – alkoholvaner. Rapporten er baseret på data fra en internetbaseret spørgeskemaundersøgelse blandt 1.500 forældre med mindst ét barn i alderen 13-17 år. Undersøgelsen er gennemført af analyseinstituttet Epinion i 2020, og data er nationalt repræsentativt i forhold til forældres køn, barns alder og region.

I rapporten kortlægges blandt andet forældre til 13-17-åriges:

- Holdninger til unge og alkohol
- Holdninger til aldersgrænser for køb af alkohol
- Kendskab til deres børns alkoholforbrug
- Holdninger og bekymringer i forhold til deres børns alkoholforbrug
- Indflydelse på deres børns alkoholvaner
- Kendskab til sammenhængen mellem alkohol og kræft

Rapporten er udarbejdet af Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens alkoholindsats 'Fuld af liv'.

Kræftens Bekæmpelse
Strandboulevarden 49
2100 København Ø
Tlf.: 35 25 75 00
www.alkoholdning.dk

TrygFonden

